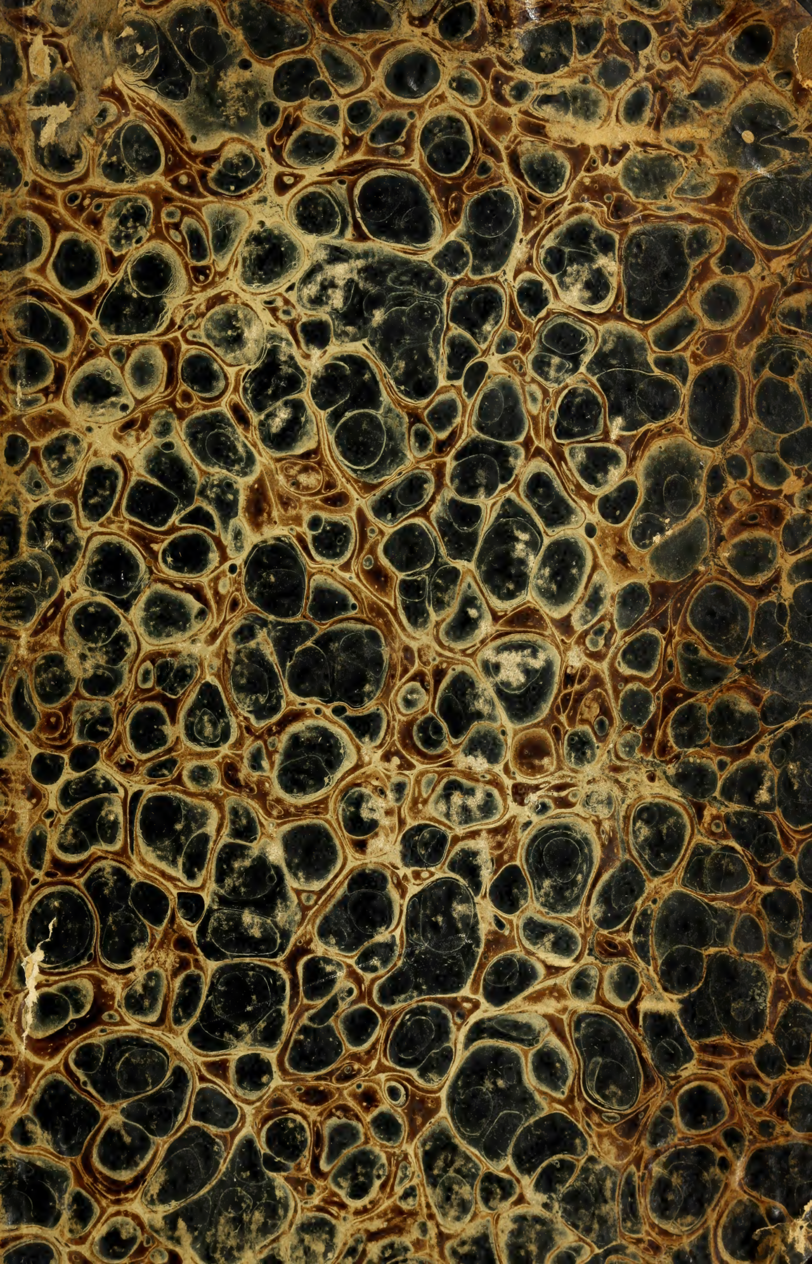
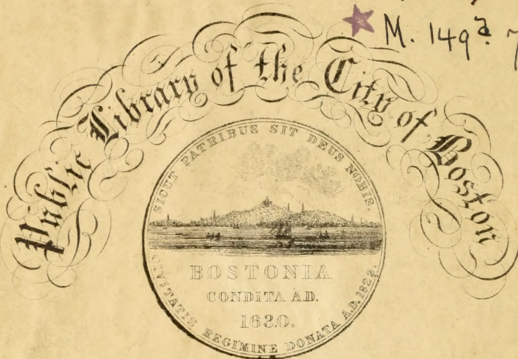

PRESENTED TO THE
4049-27
M. 149a. 74
Public Library of the City of Boston
SICUT PATRIBUS SIT DEUS NOBIS
BOSTONIA
CONDITA AD.
1630.
CIVITATIS REGIMINE DONATA AD. 1822.
By Joshua Bates, Esq.
Received Sept. 15, 1859 No. 31270

Parijs 1526

Utilissime musicales regule ne-
cessitate plani cantus simplicis contrapun-
cti: rerum factarum tonorum usuali-
um: nec non artis accentuandi
tam speculative q̄ practice:
accuriori lima mun-
date.

¶ Venundatur Parrhisiis in vico
sancti Jacobi sub signo elephantis.
a Frācisco regnault ibidē cōmorātis.

De laudibus musice: vt in ea studiosi. quicq3 delectationis accipiant.

Usica per flores sub scriptos prebet adores.
Dulces ac mores: aptos confert et honores.
Que breuibus scriptis tibi nūc ꝯmendat in istis.
Omnes per partes cunctas si discerís artes.
Concordem cantum tradit tibi musica tantum.
Per quem laudari deus almus vult et amari.
Ergo clericuli studiosi quicq3 nouelli.
Cantum confusum variis in partibus vsum.
Sunt post ponentes: artem veram retinentes.
Per quem saluator cantus concordis amator.
Digne laudari semper queat et venerari.

Inuocat gratiam dei.

Omnia qui pacis tu cunctipotens precor ad sis.
Hanc artem clare valeam cunctis referare.
Hic vt clericulis possim prodesse nouellis.

Prologus.

Uoniā iter cetera moraliū nichil dignius esse constat scientiarū liberaliū cognitiōe / ꝛ quia vt īquit Cicero in prio rethorices. Sola assiduitate ac exercitio scimus id quod natura sepe negatum est. Hec eni nō sine ratione in mediū afferūtur: q2 que paucis sum9 absoluturi / null9 vnq3 nisi q̄ studio arte exercitio assiduitate adeptus fuerit non poterit ea ꝯsequi que huius preclare primi inuentores artis consecuti sunt. Qua propter nos (vt boni) litteris sēper vacaturi nō perniciei nec luxu (q̄d natura abhorret) incumbētes aliquid mēte decreuimus: vc3 hāc artem cōpōere nō parū letice iuuenū animis allaturā: sc3 simphonie musice artis regulas ꝛ precepta que alii diffusi9 tradiderūt: q̄3 breuissime poterimus absoluem9. Sed quedam ad hui9 melliflue artis precepta necessaria videtur esse: ideo circa eā regulas subnectem9 quibus cognitis facile ad summum peruenire quisq3 potest. Cū ergo humana natura scire desiderat. et a primi hōis peccato quattuor sunt q̄ naturā impediūt. s. ignorātia vitiū iperitia loquēdi et idigētia. q̄bus q̄n quattuor bona sunt opposita ignorātie vc3 sapiētia. vicio virt9 imperitie loquēdi eloquentia et idigētia sufficiētia. Ideo ꝙ diuina clemētia phūs peritiam artis iuenirer. ꝓcessit vt per eam quisq3 noticiam bonā valeat comprehēdere: vt fruēdo his lapsam naturā ad meliorē cōsistētiā valeat sublimare. Cū ergo musica iter septē artes liberales sola obtineat principatū sicut scribūt philoso

phi. Musica est q̄ eccl'ia triūphante ⁊ militante deseruit dulcisonat letificat / i deū eleuat / letū reddit animū / ⁊ ad bene viuēdū iclinat: glie eterne viā pbet i odorē suauitatis qua quidē musica ifelices pec catores veniā petūt. eademq; tristes cōsolātur: nec nō cūctis maior reddit leticia. hac labore ⁊ dolore fatigatis datur subsidiū. qua pu gnātes promptiores efficiūtur. ⁊ quā nō hñtes ignorātes reputātur. Qm̄ sicut dt. Isidor⁹ i li. ethimologiaꝝ. Nō min⁹ dedec⁹ est nesci re canere q̄ lras ignorare. ¶ Musica ergo oim scientiaꝝ dña est: mē ti multū delectabilis: desolatos confortans / oppressos refocillās: malorū irā refrenās: īuidos cōfundēs: sopitos excitās ⁊ vigilātes sopite cogit. Hac arte rerū suprem⁹ opifex colit: laudat: ⁊ veneratᷣ Predictis cōcludim⁹ musica laudē dei decātari / ac eterne btitudi nis gaudia exprimi. Angelorū ꝑfecto ꝓpriū ad laudes omipotētis decātare. Uox ecclesie solatiū pueroꝝ resonātia aeris / ⁊ aie refrige riū / vnicū demonū tormētū ipsius musice artis simphonia. Ideo nulla perfecta pōt mētis haberi delectatio: nisi hac arte concurrēte Nā felices hi sunt et sūme adeo diligūtur / q̄ talē artē sciunt. ps di. Btūs popul⁹ q̄ scit iubilationē. Apparet ergo q̄ē nobilissima scien tia ⁊ q̄ eā qlȝ appetere ⁊ diligere dȝ ⁊ cōatu maxio eā adiscere p̄ oi b⁹ aliis sciētiis. Et hoc ꝓbari posset. Nā musica ⁊ ei⁹ vs⁹ p certas melodias ad promptitudinē intellect⁹ dispositionē cogit / vt facili⁹ ad suas oꝑationes q̄sq; redire valeat / qm̄ hec recreat / quare sūmis viris eā habere: ac i ea se exercere p̄ceptū est. Nec solū iter fragilia rerū mortaliū hoc liquat verūetiā vbi sūma creature btitudo cōsi stit. Nā q̄ ppetua q̄ete fruūtur / cessāter deū reꝝ oim cōditorē lauda re nō cessant dicētes q̄ ad sūmā dei iubilationē spectāt. Nec hūana vo ce exprimi pt. Et ille sapiēs Salomō. Cāti. ii. nō tacuit: hec ꝟba iquiēs. Sonet vox tua i aurib⁹ meis. vox eni tua dulcis. Et qꝛ dul cedo vocis nō solū ꝓcedit ex deuotione cordis / verū etiā ex exerci tatiōe artꝭ. Ea ꝑpᷣ cuilȝ ꝟtutē diligēti mīma haud iᷣ ceteras artes estimāda ē: qꝛ ea clari labore viri ⁊ idustria reddūtur. Quid eni dele ctabili⁹ q̄ modulari? nō q̄ ad hui⁹ seculi gaudia spectāt / sȝ sicerita te ac puritate mētis cū vocis modulo illi cui omis data ē potestas laudis vt corda hoim cū maiore animi deuotiōe cū orēt. Ualete fe lices nostri laboris non immemores. ¶ Finit prologus.

Um supra planam musicam omnis discant⁹ fūdari de beat siue mensurabilis siue planus cātus: de plana mu sica aliquid in principio videamus. Et primo quid sit musica / ⁊ vnde dicatur. Et quare fuit inuēta / ⁊ ad quid prodest. Secundo quid sit cantus / et quid sit sonus

Tertio quid sit subiectũ attributiõis musice. Est igitur musica liberali scientia posscite cantandi copiam administrans vł sic. Musica est vox dulciter resonans: ad laudẽ dei constituta. Uel. sic Musica est habit⁹ ex debita vocis ad vocem proportione causat⁹. Uel sic Musica est sciẽtia de multitudine mobilis rei naturaliter existẽtis ad esse naturali secundũ itellectũ artificiose abstracta. In ista diffinitione datur intelligi ꝙ musica sit scientia speculatiua patet: qꝛ in sola intellect⁹ cogitatione consistit. ¶ Et si dicant aliqui ꝙ sit scientia naturalis cũ rei naturalis annexa sit. Ad hec paucis respõderi potest. qꝛ ꝗuis vox sit naturalis: non tamen de ipsa hic habetur sciẽtia vt naturalis est sed vt ab esse naturalis abstrahitur scd̃m intellectũ. Unde si musica esset scientia naturalis quia est de voce naturali: sequeretur ꝙ quisqꝫ habẽs vocem haberet musicam sine arte qđ falsuꝫ est. qꝛ aues ⁊ cetera aĩalia vocẽ habẽt nõ habẽdo sciẽtiã. Et etiã multi hoĩes pulchrã habẽt vocẽ ⁊ altã: q̃ sciẽtie musice sunt ignari. Immo etiã posset hõ sine voce in itellectu sciẽtiã musice possidere. Et dicitur musica a musꝭ q̃ scd̃m fabulas asserũt fuisse filie iouis ⁊ memorie. nisi eni ab hoĩe memorie teneãtur soni pereunt: qꝛ scribi nõ possũt. Uel dꝛ a moys grece qđ est aqua latine / ⁊ icos sciẽtia: quasi sciẽtia iuxta aquas reperta. Et fuit iuẽta vt p eã habeat noticia canẽdi ẏaciter. Et ꝓdest ad laudẽ dei et toti⁹ curie celestis honorifice et deuote decãtanda. ¶ Nã / Si cãtare cupis tu tantum vincere cura. Si cãtus vicerit / tu vict⁹: ille relictus. ¶ Ad scd̃m sciẽdũ est q̃d est cãt⁹. Cãt⁹ ẽ modulatio vocis scd̃m armoniã p vocẽ causata. ⁊ dꝛ de cãto cãtas. Quid ẽ son⁹ / Son⁹ est fractio aeris ex ipulsu pcutiẽtis ad pcussũ. Uñ ad gñatiõẽ soni tria reqrũt s. pcutiẽs / pcussũ / ⁊ mediũ pcutiẽdi. ¶ Tertio notãdũ ẽ q̃d est subiectũ musice. Subiectũ musice ẽ nũer⁹ sonor⁹ seu nũer⁹ relat⁹ ad vocẽ. His visis ad diuisiõẽ accedam⁹ Diuidit aũt musica i tres species ꝓ nũc. Alia eni vocat rithmica / alia metrica / alia harmonica: de qua est hic ad ꝓpositũ. Rithmica est q̃ reqrit iquisitiõẽ dictionũ / vtrũ bñ vel male cohereãt dictiones. Metrica est q̃ mẽsurã diuersoꝝ metroꝝ ostẽdit ꝓbabili ratiõe. Harmõica ẽ q̃ discernit iter sonos / vcꝫ graue ⁊ acutũ. Et ẽ idẽ harmõica ⁊ discretio modulationis. Et ista diuiditur in quattuor libellos. In p̃mo determiabim⁹ de plão cãtu. In. ii. de ꝯtrapũcto. In. iii. de reb⁹ factis. In. iiii. de tõis. Quilꝫ istoꝝ diuidet i suis locis. Sũt eni alie varie diuisiõẽs musice. q̃ hic cã breuitatis sũt omisse. Qib⁹ erḡ aliis post positꝭ accedam⁹ ad pricipale ꝓpositũ vcꝫ ad plenã cognitiõẽ ipsi⁹ musi-

ce primi libri: q̄ diuidit i quattuor capitula. Primū capitulū erit de litteris et vocibus/de lineis et spaciis: et de alphabetis seu proprietatibus musicalib⁹. Secundū capitulū erit de deductionib⁹. Tertiū erit de mutationib⁹. Quartum ꝛ vltimum erit de disiūctis

¶ Introducendis ergo in planā musicam accedendum est ad primū capitulū scilicet de litteris. In quo videndum est quot sunt littere seu claues: quod idem est et quid sit clauis. ¶ Et primo sciēdū est ꝙ sunt. xxii. quibus tota musica conformatur: que dicuntur claues: quia sicut per clauē reseratur sera: ita p̄ hmōi claues reseratur toti⁹ musice melodia. Quarū octo prime dicūtur graues: q̄ grauiter et remisse sonāt. Et sūt ille octo littere a: Gamaut vsq̄ ad g sol re ut īclusiue. s. G a b c d e f g. Octo medie dicūtur acute: q̄a acuti⁹ sonāt q̄ priores. vl' quia acuta voce in arteria aperti⁹ emittūtur. Et sunt iste octo A, b ♮ c d e f g. computando b rotundū et b quadratum. s. ab a la mi re: vsq̄ ad g sol re ut altum īclusiue. Alie sex vltime vocantur superacute. Et sūt iste. s. a b ♮ c d e: cōputando ab a la mi re superacuto īclusiue. vsq̄ ad e la. Et sic sūt. xxii. littere seu claues. Et dicūtur claues: q̄a sicut clauis aperit serā ꝛ voluit hincinde ꝛ reuoluit vectē vel repagulum anteq̄ quicq̄ referet sic etiā ois cāt⁹ voluitur ꝛ reuoluitur p̄ p̄dictas claues anq̄ sciat vel discat. Relique vero sillabe clauib⁹ iūcte dicūtur voces id ē signa vocū. q̄ resonare videt. ¶ Videam⁹ ergo quid sit clauis. Clauis ē ostēsio note: mediāte signo. Et licet quilibet vox habeat suā clauē: tñ nō sunt nisi quattuor claues in vsu. sc3. clauis f grauis: ꝛ clauis acuti: b rotūdi: ꝛ b quadrati. Tamē q̄ ego posui i alphabeto nostro omnes deductiones ꝛ mutationes toti⁹ musice artis a pricipio vsq̄ ad finē: necesse fuit ponere clauē g acuti. Et si queratur quare sūt due claues i b fa ♮ mi: respondetur ꝙ hoc est interuallū existēs inter fa ꝛ mi: q̄d dicit semiton⁹ scd̄m aliquos: cōtinēs semitonū cum dimidio scd̄m alios duos semitonos. ¶ Ordo litterarū supradictarū et quomō scd̄m ātiquos septē sūt littere latine qui b⁹ tota musica ꝯformat / q̄ dicūtur capitales: ꝛ quō easdē litteras repetūt sed minori forma: quas septē minutas appellam⁹: et quō b aliud dicitur b molle vl' rotūdū. ꝛ aliud b durū vel quadratū: ꝛ quō fuit inu[...]ū b molle ꝛ quō [...] grecū hoc est g preponitur et littere latīe subsequūtur: datur itelligi ꝙ musica p̄ maiori parte primo a grecis fuit adiuēta: a latinis vero consūmata: ꝛ quō differunt modi. ꝛc. omnia ista deo auxiliāte dicentur in libro qui enchiridiō seu flos toti⁹ musice intitulatur. ꝛ ideo illa p̄ nūc de litteris sufficiāt

¶ Consequenter dicendum est de vocibus.

ET primo quid est vox? Est repercussio aeris aspirati per arteriam vocalem/ cū ymaginatione significādi. et sunt sex scilicet ut/re/mi/fa/sol/la. que septē vicibus repetuntur. secūdū q̄ sunt septē claues in manu. Et accipitur vna vox in Ela que inuēta fuit vt vltimus ascēs⁹ habeatur completus. Quarū vocum differātia cognoscitur secūdū litteras sequentes. Omne ut incipiēs a g. cantatur per ♮ durum/ et omnes voces appēdentes. dicendo. vt re mi fa sol la. Omne vt incipiēs a c/ cātatur per naturā: et omnes voces ei appēdentes/ dicēdo/ ut re mi fa sol la. Oē ut icipiēs ab f/ cātatur per ♭ molle: et voces ei appēdentes dicendo: ut re mi fa sol la. Quomodo ethimologizantur ille voces et quomodo fūt clause i hymno sācti Johānis baptiste: dicitur ad lōgum in libro supradicto. Et hec de vocibus pro nunc.

¶ Sequitur de lineis et spaciis

UNde decē sunt lignee. et decem spacia. Prima enim littera g/ ponitur i linea. Secūda littera a: ponitur i spacio et sic cōsequēter vt notum est q̄ semper vna littera i linea et alia in spacio ponitur. Ideo non plus dicam pro nunc.

¶ Sequitur de alphabeti seu proprietatibus cantus.

UNde tres sūt proprietates: videlicet ♮ quadratum/ natura et ♭ molle. ♮ quadratum cognoscitur i omni loco vbi est ista littera g: vbi icipit ut re mi fa sol la. Ponitur autem in tribus locis man⁹ sinistre: scilicet et i g ut/ g sol re ut acuta. et g sol re ut sup acuta. vt patet iferi⁹ in deductionibus. Secunda proprietas dicitur natura: et cognoscitur i littera c. quia de seipsa clauē facit: et i omni loco vbi ē ista littera c: ibi cognoscitur natura. Et ponitur i duob⁹ locis man⁹ sinistre: videlicet in c/ graui: et in c/ acuta. prout patet in sequēti practica deductionū. Tertia proprietas appellatur ♭ molle: et cognoscitur in littera seu i claue et i signo. In littera: quia i omni loco vbi est ista littera f: que ponitur i duob⁹ locis man⁹ sinistre: scilicet i f/ graui/ et i f/ acuta. Et i isto signo b. quod ponitur etiā in duob⁹ locis in manu scilicet in b: acuta: et in b: superacuta. Et quia oēs littere/ voces/ linee/ spacia et ꝓprietatis deductiones et mutationes situātur i manu per singulos gradus game: ponam⁹ primo manum cum gama. Deinde videbimus q̄d est gama: et que sūt pricipaliter consideranda in gama.

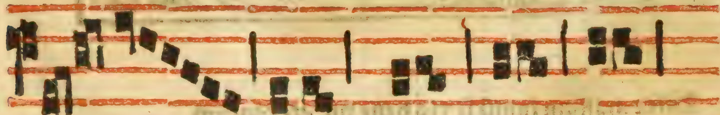
Disce manum tantū si vis bene discere cantum
Absq̄ manu frustra disces per plurima lustra.

¶ Quid est gama? Est ordinatio graduum discurrentiũ per iũctu ras interiores man⁹ sinistre. ¶ Et est notandũ ꝙ ĩ gama quattuor sũt principaliter cõsideranda. Primum/ quot sunt gradus. Secũ dũ quot sũt littere seu claues vel signa: quod idẽ est. Tertiũ quot sũt voces. Et quartum/ quot sũt mutationes/ Ad primũ dicitur ꝙ grad⁹ seu situationes/ sũt viginti. s. Γ ut. a re: ♮ mi. c fa ut: d sol re ꝛc. vt in manu supra signãtur. Et est notãdum ꝙ prim⁹ gradus. s. Γ ut situatur in summitate pollicis. Secund⁹ grad⁹. s. A re situatur ĩ media iũctura eiusdẽ. Tertius. s. ♮ mi situatur in radice eiusdem. Quartus: scilicet c fa ut situatur ĩ radice idicis. Quĩtus. s. d sol re situatur ĩ radice medii. Et sic cõsequenter: vt signatur supra in manu. Ad secũdum dicitur ꝙ littere. seu claues vel signa quod idem est. sũt vigĩti et due claues: singulis gradibus deseruientes. vt dictum est prius. Ad tertium dicitur ꝙ sũt quadragĩta ꝛ due voces: quibus omnis modulatio deducitur. et hoc ĩ numero. quia in specie non sũt nisi sex vt dicetur. ¶ Que voces cantantur per ♮ durũ et que per ♭ molle: et que per g et que per a grauia/ ꝛ sic de aliis litteris tam acutis ꝙ̃ superacutis: ꝛ que voces ascendũt et que descẽdunt/ habetur ad longum in secundo capitulo de deductionib⁹ Ad quartũ dicitur ꝙ mutationes sũt quinquaginta et due. s. xviii ♮ quadrati. xviii. naturales: et vi. ♭ mollis. Que sũt ille mutationes ꝛ que habẽt ascendere vel descendere et ad quam gradum ꝛ a quo gradu/ declarabitur ad lõgum capitulo de mutationibus.

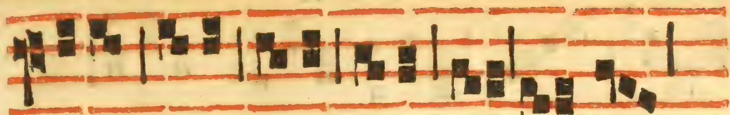
¶ Et hec de prĩo capitulo. ¶ Secũdũ capitulũ de deductionib⁹.

V Ide primo vidẽdum est quid est deductio. ꝛ vnde dicatur. Secũdo quot sunt deductiones tam in numero ꝙ̃ in specie. Primo sciẽdum est ꝙ deductio ẽ vocum cõglutinatio. Et dicitur de deduco deducis. Et sũt septem in numero. scilicet prima secunda. ꝛc. sed in specie nõ sũt nisi tres. Unde versus. C naturam dat F ♭ molle tibi signat: Γ per ♮ durum dicas cãtare modernum. Septem sunt ergo deductiones ĩ numero: scilicet prima que incipit ĩ g graui: et in finem facit in e graui: cantãdo per b quadratũ: prout sequitur signatum in sequenti practica.

¶ Sequuntur deductiones.

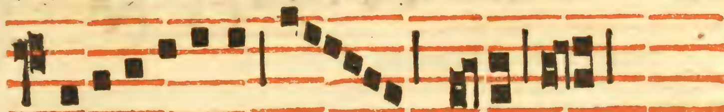

Prima deductio ♮ duri primi.

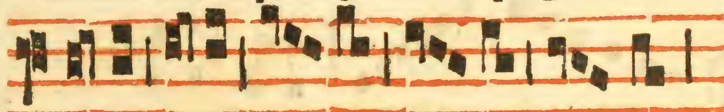

Progressus per tonum et semitonum.

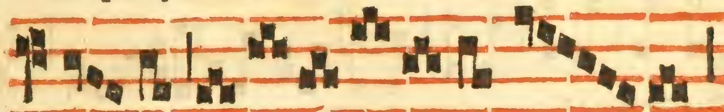
Secunda deductio incipit in e graui: et finē facit in a acuto. et cātatur per naturam ī c fa ut: vt est genitura prout sequitur et notatur hic.

Secunda deductio nature prime. Progressus.

per dytonum et semidítonum mediatum.

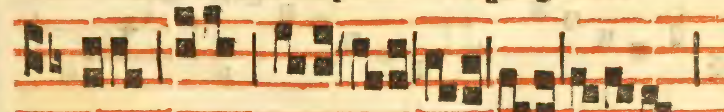

et immediatum.

Tertia deductio īcipit ī f graui: finē q3 facit in d acuto per b molle vero cantatur prout ibi denotatur sic.

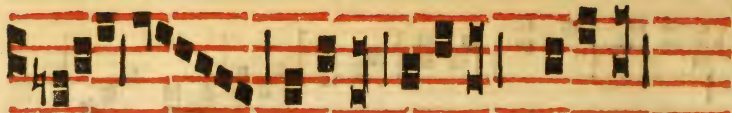

Tertia deductio b mollis primi Progressus.

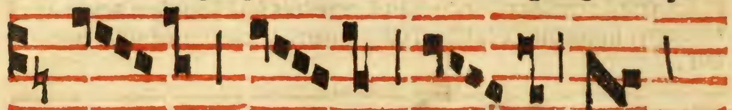

per dytonum et semyditonum mediatum.

Quarta dedutcio incipit in g graui: finemq3 facit in c acuto: per ♮ quadratum vero cantatur: prout ibi notatur.

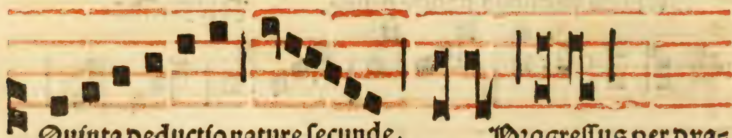

Quarta deductio per ♮ durum secundum. Progressus per

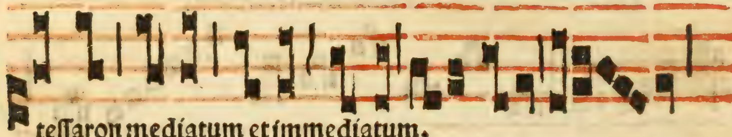

dyatessaron mediatum et immediatum.

¶ Quinta deductio incipit in g acuta: finemque facit i a superacuta: et cantatur per naturam/ prout patet in sequentibus.

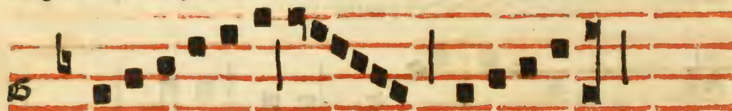

Quinta deductio nature secunde. Progressus per dya=

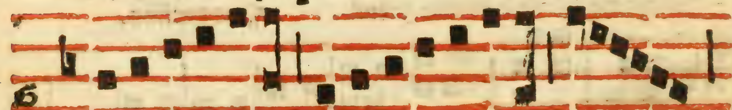

tessaron mediatum et immediatum.

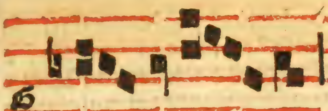
Sexta deductio incipit in f acuta/ finitque in b superacuta/ et cantatur per b molle/ prout in exemplo sequenti notatur.

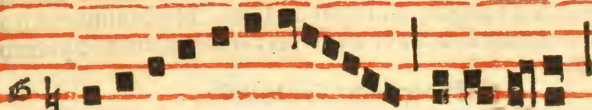
Sexta deductio per b molle secundum.

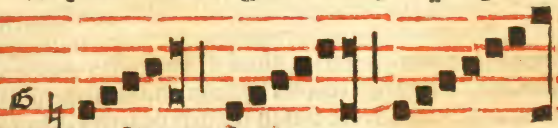

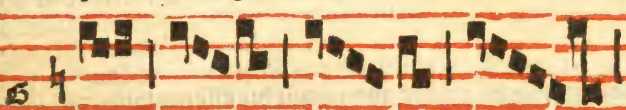
Septima deductio et vltima incipit.
I g acuta / et finit in e superacuta / z cātatur per ♮ quadratū. vt patet

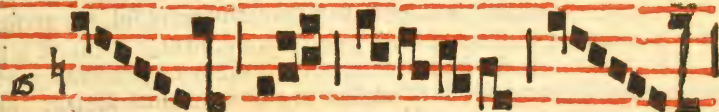

Septima deductio ♮ duri tertii Progressus epylogatis

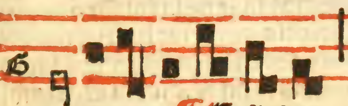

uus predictarum specierum.

Resumptio predictarum specierum.

¶ Et sic finiunt septem deductiones.

Tamē posset considerari alia deductio accipiendo vt ī media iūctura pollicꝭ ab extra ī qua diceremꝰ fut. z tūc diceremꝰ re ī g ut: z la in d sol re / z sic essent due mutationes in g ut et in are / qz ī g ut diceremꝰ g re ut / z ī are diceremꝰ a re mi: z ī b mi diceremꝰ b fa ♮ mi: z ī eo essēt due claues seu lr̄e qđ idē ē / z due voces / scꝫ fa z mi / z ī c fa ut z d sol re diceremꝰ sicut ī c sol fa ut z la sol re. Et sic essēt tūc

vigiti tres claues seu littere. ¶ Et ista deductio ē valde necessaria in rebus factis: scilicet in ↄtrariis inferiorib⁹: et in contrapuncto īferiori. Nā magister. Petrus rachamelli et alii doctores musici moderni magis vtuntur deductione illa: et inueniunt eam dulciorē ꝛ magis placidā alijs deductionibus. Tamen quia in plana musica illa deductio non est necessaria ideo ne generē fastidium auditorijbus obmisi ampliorem facere mētiorem pro nūc. In altero vero libro qui Enchiridiō musice ītitulatur: loquar. Nicholominus domini musici poterunt iā dicta considerare: et considerando planiorem noticiam accipere.

¶ Et hec de tercio capitulo.

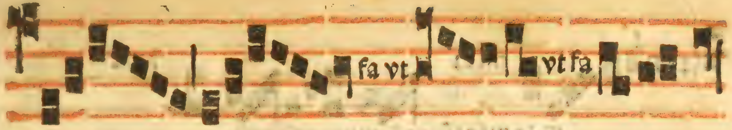
¶ Sequitur quartum capitulum.

Habito ergo de litteris/ vocibus/ ꝛ deductionib⁹: consequenter videndū est de mutationibus: diffiniendo primo mutationē sic Mutatio prout hic sumitur nichil aliud ē ꝙ dimissio vni⁹ vocis propter aliam. ¶ Et itellige sub eodem signo et eodem spacio vl' sono: et sub eadem consonantia. vtpatet in sequēti practica. Unde sequitur ꝙ vbicunqꝫ est mutatio: oportet ad min⁹ ꝙ ibi sint due voces: et ideo in g/ ut/ a re/ ♮ mi/ et in e la/ non babemus mutationē aliquam: eo ꝙ quelibet istarū vnicā vocem habet. Nec in b fa ♮ mi: quia ibi sūt diuersa signa ꝛ diuerse voces que nō ponūtur sub vna voce: neqꝫ sub vno sono: ideo non potuit hic esse mutatio. Nā si essent sub vno sono deberemus discere b fa mi: et dicimus b fa ♮ mi. ¶ Et est sciendum ꝙ vbi sunt due voces/ ibi sūt due mutatio nes sicut i c fa ut: vbi dicim⁹ fa ut. ut fa. in d sol re: sol re/ re sol. Fa ut/ fit ascendēdo a g graui seu a ♮ duro quod idem ē: ad c/ grauem. vt fa/ fit per contrarium. Sol re etiam fit per ascensum a g graui in e grauem re sol fit contra. ¶ Et sic ↄsimiliter in omnibus aliis. ¶ Et hoc plenius in sequenti practica ad longū patebit: vbi sunt omnes mutationes totius musice. Nā in c fa ut: d sol re e la mi: et f fa ut: inferioribus: e la mi: et f fa ut superioribus: c sol fa et de la sol sūt due mutationes. In omnibus autē aliis exceptis g ut. a re: ♮ mi: et duob⁹ b fa ♮ mi: et e la: sunt sex mutationes ¶ Et est sciendū ad quid sunt facte due vltime mutatiōes i g sol re ut. a la mi re. c sol fa ut, d la sol re: potest videri per illum versum.

¶ Fa sol la descendunt: in re mi quoqꝫ scandunt.

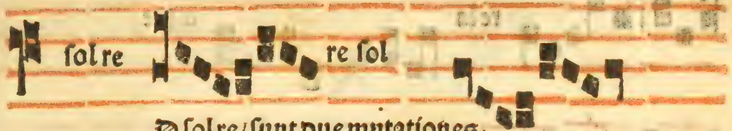
¶ Omnia ista habentur ad longum in sequenti practica.

Sequuntur mutationes.

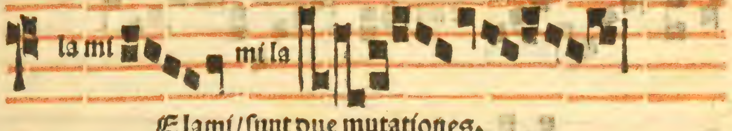

In Gut/are/♮mi/non sunt alique mutationes.

In. C fa ut/sunt due mutationes

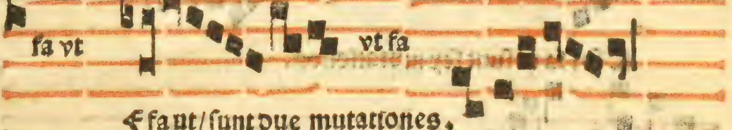

D sol re/sunt due mutationes.

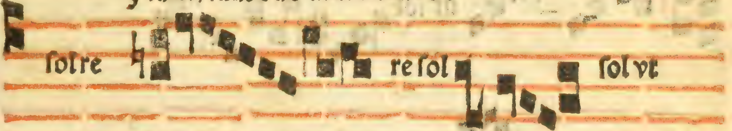

E la mi/sunt due mutationes.

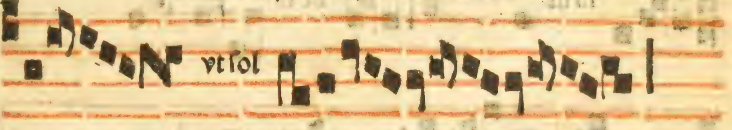
Que mutatiões ascẽdũt & q̃ descẽdũt/satis patet ꝑ experiẽtiã:

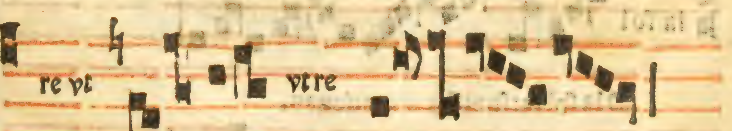

F fa ut/sunt due mutationes.

G sol re ut/sunt sex mutationes.

la mi mi la la re

A la mi re sunt sex mutationes.

re la mi re

re mi

sol fa fa sol sol ut

C sol fa ut sunt sex mutationes.

ut sol

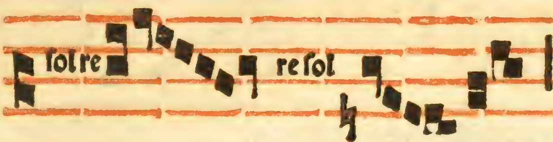
fa ut ut fa

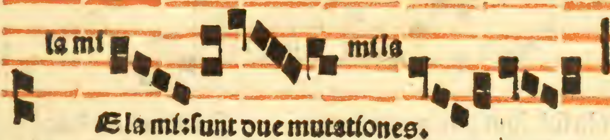
la sol

D la sol re: sunt sex mutationes.

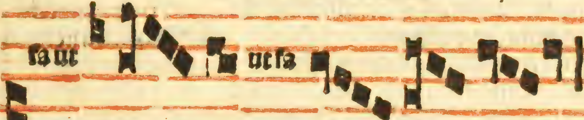
sol la la re

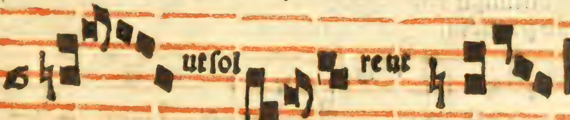
E la mi: ſunt due mutationes.

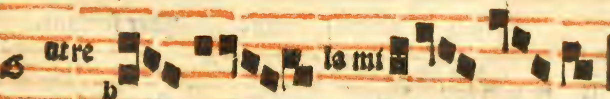

F fa ut: ſunt due mutationes.

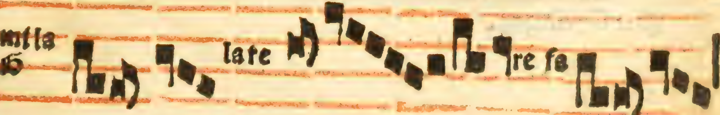

G ſol re ut: ſunt ſex mutationes.

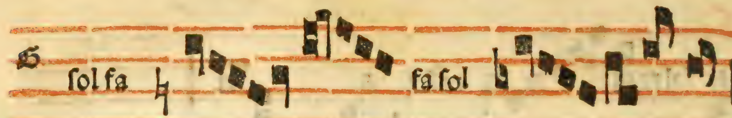

A la mi re: ſunt

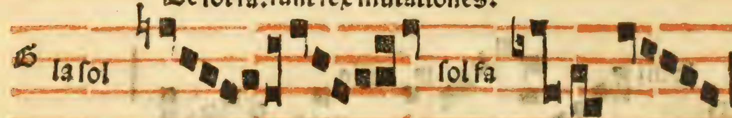

ſex mutationes

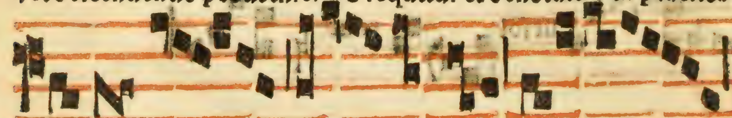

Ce sol fa: sunt sex mutationes.

De la sol: sunt due mutationes. In Ela non sunt.
¶ Et hec de mutationib⁹. ¶ Sequitur cap'lm qd est de disiunctis.

ET primo ponitur diffinitio secūdū Pyctagorā. Disiuncta est vehemens transitus soni de vna proprietate aut deductiōe i aliā: absq; mutationis facultate. Uel sic. Disiuncta est progressio vni⁹ vocis vel disiunctiōis ad aliā vbi esset necessaria mutatio: et tū non fit. vt habetur in exemplis sequētibus. Et dicitur disiūcta de disiungo disiūgis: quia vna proprietas vl' deductio disiūgitur ab alia. Et fit disiuncta vbi non debet nec potest penitus mutatio causari. Et tū differētia inter disiūctā & cōiunctā: quia disiuncta disiū-git: ↄiūcta vero coniūgit duo extrema id est duas voces diuersarū deductionū ad vnum sonum vel tonum. Disiuncta ergo dicitur et vocatur quādo disiungit vnam proprietatem ab alia: ascendendo vel descendendo prout inferius sequitur et denotatur in practica.

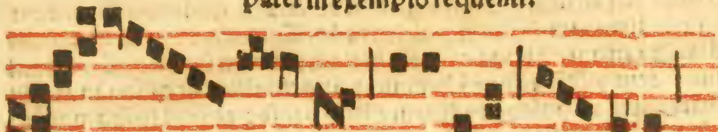
Per sextam Per quintam. Per sextam.

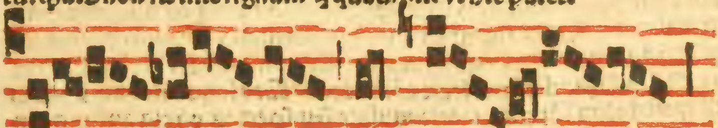
Per septimam.

Per octauam.

Sequuntur nonulle musicales regule. Prima regula est q in omni iceptione prima notula debet esse lōga: et penultima sibi associata: et itermedie debēt esse coequales. Et hoc vt cāto res q̄ cātare voluerit simul icipere possit finireq;: ne vn⁹ post aliū aliquāte n⁹ remaneat. Secūda regula est q nulla syllaba debet situari supra notulā ligatā nisi supra primā: vel supra solā nō ligatam. vt patet in exemplo sequenti.

Tertia regula est: q totiēs quotiēs cantus planus ascendit ad a la mi re: vel ad g sol re ut: ēt illic fuerit mutatio si cāt⁹ citi⁹ descēderit ad f fa ut q̄ȝ ascēderit ad c sol fa ut: mutatio debet fieri per b molle: q̄ȝuis illic non sit signū mollis. Et si citius ascenderit ad c sol fa ut q̄ȝ descēderit ad f fa ut: mutatio debet fieri p ♮ quadratū: q̄ȝuis non sit illic signum ♮ quadrati. vt hic patet.

Exemplū quando mutatio fit per mole

Exemplū quando mutatio fit per ♮ quadratum.

Et hec de quarto et vltimo huius libri capite.

Sequitur secundus liber: qui est de contrapuncto.

Quoniā latēs scientia parū prodest ⁊ cito labitur: distributa vero multum prodest ⁊ magnū recipit incrementū: ideo arte sciendi cōponere ⁊ pro ferre discantum seu contrapunctū ex improuiso super planā musicam: pro posse nostro nostris specialib⁹ ꝓponim⁹ enodare. Et ad habēdam noticiam ⁊ euidentiam artis cōtrapuncti tā noue q̄ȝ veteris certas regulas et rationes hic presētes sub breui cōpendio pro posse meo assignabo. Sed quia sūt quedam in cōtrapuncto simplici omnibus species eiusdem com-

munia: dicem⁹ primo de ipsis cōmunib⁹. Cōsequēter autem de sī gulis specieb⁹. Et primo dicem⁹ quid sit discāt⁹ / ꝛ vnde dicat̄: et quot et q̄ requirūtur ad bonitatē: ꝛ ex quib⁹ partibus ꝛ qualiter cōponatur. ¶ Scd̄o dicemus quid sit cōsonātia et quid dissonantia: quot sūt cōsonantie seu species cōtrapūcti. Deinde ponemus aliquas breues regulas seu documēta cū exēplis et practica. Ad primū ergo vidēdū est quid est discāt⁹. Discant⁹ est aliquorū diuersuū cātuū cōsonātia: scd̄m modum et equipollentis qui equipollētiā. Et dicitur discāt⁹ quasi diuers⁹ cātus: eo ꝙ illi cant⁹ ex quib⁹ cōponitur discāt⁹ differre debeāt: ita ꝙ quādo vnus descēdit alter ascēdit: et ecōuerso. Possūt tamē simul ascēdere vel desēdere propter cātuū pulchritudinē. ¶ Ad discāt⁹ bonitatē quattuor principaliter requirūtur. Primum est differētia supradicta. Secūdum est predictorum cātuum pulchritudo. Tertium est ipsorum cōcordia. Quartum est bona cadētia dictaminū cum figuris. Componitur autem discātus ex cōsonantiis principaliter et dissonantiis incidētaliter ad pulchritudinem cātus per se: vt post ipsas magis ī cōsonātia delectet̄. quib⁹ dissonantiis non vtimur ī longis: nisi tenēs velit se in cōcordia fingere. ¶ Ad secūdum vidēdum est quid sit cōsonatia. Consonātia: vt dicit. Isidor⁹ ē dissimiliū iter se vocū ī vnū redacta ꝯcordia. Itē beat⁹. Gregori⁹. Cōsonātia est acuti grauisqꝫ mixtura: vniformiter auribus accidēs. Item consonantia dicitur esse quādo due voces in eodem tēpore se compatiūtur itaꝙ vna cum alia scd̄m auditum: suauem redāt melodiam. Dissonātia per oppositum se habet. Dicoꝙ cōsonantia est duorum tonorū sibimet permixtorum: ad aures peruenietium dura collisio ita ꝙ secūdum auditum vna cum alia non compatitur. Vel dissonantia est illud quod nō perfecte cōsonat. ¶ Consequenter notandum est ꝙ tredecim sūt cōsonantie musice seu species vocis quibus omnis cantus cōtexitur. scilicet vnisonus: tonus. ꝛc. que proportiones dicūtur: quia a pro portionibus numerorum sumuntur. Sed species nominātur: quia sub genere quod est musica reponūtur. Cōsonātie appellātur quia simul sonantie: eo ꝙ sonum reddunt. quibus ignotis ignoratur ars precedens. Et quia sine ficta musica nō possumus eas perfecte intelligere: nec cōtrapunctum practicare: ideo de ipsa primo aliq̄d videam⁹. Et vocabitur ficta musica quia est insitata ī plana musica. In mensurabili autem vsitatur: ꝛ ē necessaria. Et dicitur esse ficta musica quādo locatur b molle vel b quadratū in locis nō vsitatis: vbi ponitur b molle dicitur fa: ꝛ

vbi ponitur ♮ quadratū dicitur mi. Et fuit iuēta duab⁹ de causis a causa necessitatis: ꝛ causa pulchritudis per se. ¶ Causa necessitatis q̄ nō poteramus habere bonā tertiā: quartā: quītā: ꝛ sextam: ꝛ du plam ī locis vsitatis. capitulo de proportionibus. ꝛ alibi ī multis exēplis. vt patebit ī Enchiridiō musices: ꝛ in presenti libro: in capitulo de coniunctis/ Hec iā dicta musica ficta anō nullis īproprie dicitur falsa (qd̄ nō michi placet) cū nō sit ꝟisimile aliq̄d falsitatis ī hac q̄ꝫ verissima sciētia a multis ꝯprobata. saniorꝗꝫ ē eorū sen tētia q̄ eā ficta appellāt. ¶ Uisis cōmunib⁹ que ad discātum sunt necessaria/ restat videre de cōsonātiis. Et diuidit iste liber ī duas partes pīcipales. In prima determinabimus de cōsonantiis secūdum antiquos. In secūda de eisdem secundum modernos.

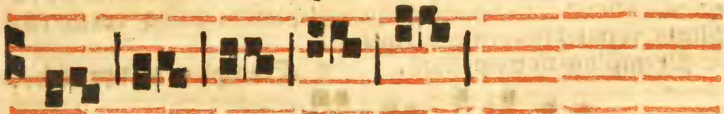
¶ Sciēdū est ergo primo q̄ secūdum antiquos tredecim sunt species generales/ seu cōsonātie musice. s. vnisonus: tonus: semitonus: semidytonus: dytonus: et sic de aliis: que ponentur infra per ordinē. ¶ Unison⁹ est vnius ꝛ eiusdem soni vł vocis immediata repetitio. vel est sonus vnius vocis a qua nō fit progressio. immo semper habet esse in eadem linea/ vel in eodem spacio. Et dicit ab vnus vna vnum ꝛ son⁹ soni/ quasi vn⁹ son⁹ immediate prolatus. Uel dicitur vnison⁹ quasi vni⁹ vocis sonus. vt patet inferius per exemplū. ¶ Tonus est son⁹ planus/ ꝛ vocatur in discantu species secunda. et ista species totaliter annulatur. vel sic. Tonus secūdū q̄ est species/ est duarū vocum immediatarum perfectū spacium. Et dicitur de tono tonas: eo q̄ perfecte tonat: id ē perfectā ostēdit distantiam inter duas voces vel notas vt patet per exemplū.

¶ Sequuntur progressiones.

Exemplum de vnisono.

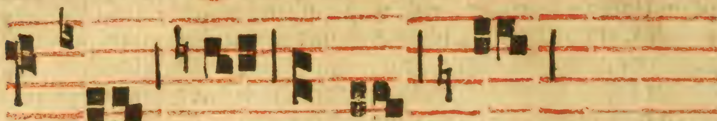

Exemplum de tono.

Semitonus est imperfectum spacium duarū immediatarum vocum quod scd̄m vocem hominis nō habet ponere mediū ¶ Unde sciēdum est q̄ nunq̄ꝫ fit semitonus: nisi de mi ad fa et ecō

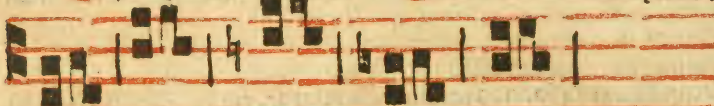
uerso. Et dicitur a sem⁹ sema semū: quod est imperfectus imperfecta imperfectū: et ton⁹ toni: quasi imperfectus tonus vt hic patet. ¶ Exemplum de semitono.

Ditonus est quedā species discātus: que tertia perfecta dicitur. Et fit ex tribus vocib⁹ cōtinētibus duos tonos: sicut de ut ad mi: de fa ad la: et ecōuerso. Et dicitur a dya ꝗ est duo: ꝛ ton⁹ toni: quasi duo toni simul iuncti. vt hic patet.

Semidytonus est quedā species discantus que tertia imperfecta dicitur. Et fit ex tribus vocib⁹ cōtinentibus totū cum semitono. sicut de re ad fa. et ecōuerso. Et dicitur a sem⁹ sema semū/ quod est imperfectus imperfecta imperfectum quasi cōstans ex tono et semis.

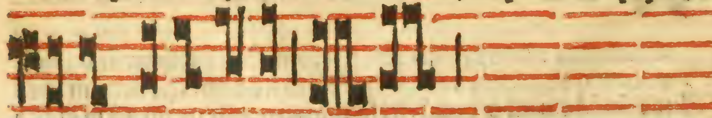
¶ Exemplū de dytono ¶ Exemplū de semidytono.

Dyatessarō est quedam consonantia a qualibet voce vsqꝫ ad quartam eleuata et deposita. Cōtinet enim duos tonos cū vno semitono. Et dicitur a dya quod ē de: et tertas quod est quattuoꝛ quasi de quattuoꝛ vocibus cōstituta. Fit tantū a qualibet voce vsqꝫ ad quartā. Et ista est dissonātia qua non vtimur in simplici cōtrapucto: tamen in cōpositione est necessaria: et aliquādo efficitur consonantia.

Dyapenthe est quedam species que quita vel media: dicitur cōstituta ex quinqꝫ vocibus continentibus tres tonos cū semitono sicut de ut ad sol: de re ad la: et ecōuerso. Et dicitur a dya quod est de: et pētha quod est quinqꝫ: quasi de quinqꝫ vocib⁹ cōstituta. vt patet in exemplo sequenti.

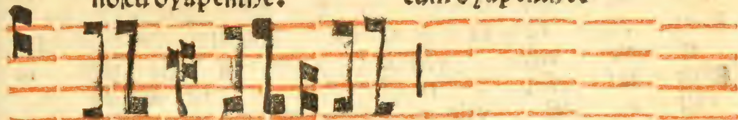
¶ Exemplum de dyatessarō. ¶ Exemplum de dyapēthe.

Semitonus cum dyapēthe: est quedam species que sexta imperfecta dicitur: et fit ex sex vocibus continētibus tres tonos cū duobus semitonis: vt de mi de e la mi: ad fa de c sol fa ut.

Tonus cum dyapenthe: est quedam cōsonantia que sexta perfecta dicitur. Et fit ex sex vocibus cōtinentibus quattuor tonos cum semitono: sicut de ut de c fa ut/ad la de a la mi re: vel de ut de g sol re ut/ad la de e la mi. vt patet per exempla sequentia.

¶ Exemplum de semitono cū dyapenthe. Exemplum de tono cum dyapenthe.

Dyapasō est quedam consonantia a qualibet littera vsq ad cōsimilem eleuata vel deposita: ex octo vocibus cōstituta: quīq tonos et duos semitonos cōtinens. Vel est quedam species que dupla vel octaua nuncupatur: et concordat ad modum vnisoni. Et dicitur a dya quod est de/et pan/quod est totū et son/quod est vox: quasi continens in se omnes alias voces sub ipso existentes. Et est notandum q iste consonantie possunt reiterari secūdum possibilitatem et habilitatem vocis. sicut potest dici semiditonus supra dyapason: ita potest dici ditonus supra dyapason: et vsq bis vel ter dyapason. et cetera.

De speciebus compositis et que sunt perfecte et que imperfecte: et qualiter ex eis discantus debeat cōponi: causa breuitatis hic omittuntur: quia de eis ī parte sequēti que deest vsu modernorum: faciliori et ampliori modo manifestabitur.

¶ Et hec de prima parte secundi libri quo ad antiquos.

¶ Sed āteq vlterius procedatur/ponātur primo game que sūt tres secundū q sunt tres proprietates cantus: scilicet ♮ quadrati nature et ♭ mollis. Et primo ponitur gama ♮ quadrati.

¶ Sequitur secuuda quo ad modernos.
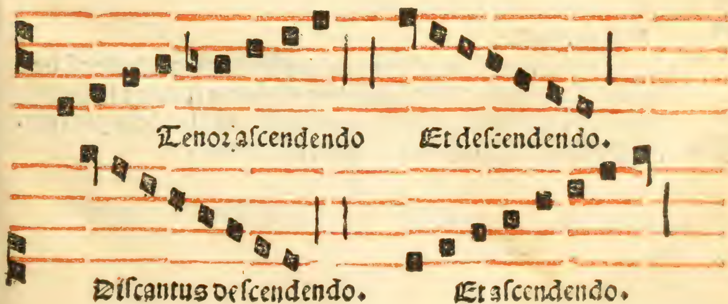
Gama ♮ quadrati Gama nature Gama ♭ mollis

viij x xij xiij xij xiij xv xv xvij xix
Gut mi sol la re mi sol re fa la
viij x xij x xij xiij xv xiij xv xviij
Are fa la ut mi fa la ut mi sol
vi viij x x xij xiij xij xiij xv xvij
But mi sol re fa sol ut re fa la
vi vi viij x viij xij xiij xij xij xiij xv
Cut re fa la ut mi sol la r• sol
v vi viij viij x xij x .:| xiij ii
Dre mi sol re fa la ut mi fa
iij v vi viij vi vj viij x x xij xiij
Eut mi fa la ut mi sol re fa sol
iij x vj v vj viij x viij x xij xiij
Fre fa sol ut re fa la ut mi sol la
vnisoiij. v vi v vj viij viij x xij
Gut mi sol la re mi sol re fa la
vniso.iij v iij v vij vj vj viij x
Are fa la ut mi fa la ut mi sol
iij vniso. iij iij iij v vj v v vi viii x
But mi sol la re fa sol ut re fa la
iii vniso. iii viii.iii v vi v v v viij
Cre mi fa la ut mi sol la re mi sol
v iii vniso. viii.iii v iii v vi viii
Dut mi sol re fa la ut mi fa la
vi v viii viii.iii vniso.iii v vi
Eut re fa la ut mi sol re fa sol
vi v iii iii vniso.iii viii.iii v vi
Fre mi sol re fa la ut mi sol la
vii vi v iii v iii viii. vni.iii v
Gut mi fa la ut mi sol re fa la
vii vi v viii v iii vniso.vni.iii vniso.iii
Are fa sol ut fa la ut mi sol la
x vii vi iii v iii iii vniso iii
But mi sol re mi sol re la la
x viii iii viii vi v iii v iii vniso.
Cre fa la ut mi fa la mi sol
xii x viii viii vi v v vi iii vni.
Dut mi sol re fa sol ut re fa la
xiii xii x viii x vii vi v vi vi i
Eut re fa la ut mi sol la re mi sol

Et sequuntur species eiusdem.

Est ad cognoscēdā artē cōtrapūcti simplicis notādū ē primo q̄ scd̄m modernos. s. magistrū Petrū Rachamelli: & Fayno et alios in dicta arte canendi peritos: duodecim sunt species ɔtra puncti: per quas omnis melodia cōponitur: & quib⁹ contrapūctū est ordinandū. s. vnison⁹ tētia. v. vi. viii. x. xii. xiii. xv. xvii. xix. xx. Quarꝫ specierū sex vocātur ꝑfecte / & sex iꝑfecte. Perfecte sūt vni= son⁹: v. viii. xii. xv. & xix: Sex iꝑfette sūt tertia vi. x. xiii. xvii. & xx. Et scd̄m arismeticos sūt īfinite species musice: sicut & nūer⁹ ē īfinit⁹ q& iuenitur xxii. q̄ est dupla sub trib⁹ duplis. xxiii. q̄ ē tertia sub tri b⁹ duplis. xxvii q̄ est q̄nta sub trib⁹ duplis : & sic de aliis. Sꝫ nos dicim⁹ q̄ licꝫ sit īfinite species musice: tñ scd̄m cōmunē vsū & opi= nionē cātorꝫ & musicorꝫ & etiā possibilitatē & facultatē earꝫ vocum iste duodecī species / scilicet quīq̄ simplices et septem composite sūt sufficientes ad musicam deducendam. Et proprie non sūt nisi quinq̄ ɔcordantie musice: scilicet vnison⁹ / tercia / quīta / sexta / et octaua / cum suis reiterationib⁹. Et iste sunt sīplices quarum tres sūt ꝑfecte: scilicet vnison⁹ / quinta et octaua. Alie due. s. tertia: et sexta sunt iꝑerfecte. Nam tercia est similis in natura cum. x. & cum xvii. Sexta autē est similis cum. xiii. et. xx. Alie septem sūt cōpo= site. scilicet. x. q̄ dicitur esse tertia subdupla. xii que dicit̄ esse quin ta subdupla. xiii. sexta subdupla. xv dupla subdupla. xvii. tercia sub duab⁹ duplis. xix. quīta sub duab⁹ dupl[illegible]. & . xx. sexta sub dua b⁹ duplis. Unde dicātur et quomodo diffiniātur iste consonantie satis dictum est supra.

Accedēdū ergo ad practicam. Et primo notandum est q̄ omīs discantus debet incipi & finiri per vnam perfectarū consonantiarꝫ et nō aliter. Et quando cant⁹ planus ascendit: nos debemus de= scendere naturaliter / et ecōuerso. quando planus cant⁹ descendit nos debemus ascendere. vt patet per exempla.

Exemplum cantus plani. Uel sic cantus planus.

Discantus. Uel sic discantus.

Item possumus bene ascendere et descendere cum nostro plano cantu per tertias et per decimas. et non per sextas: quia sexta est nimis dura: nisi habeat immediate duplam. Exemplum vt hic.

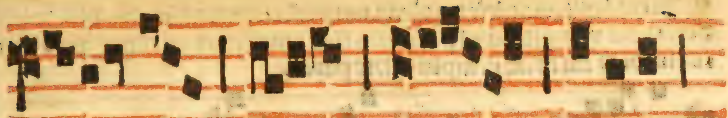
Cantus planus. Discantus.

Item possumus bene ascēdere ꝛ descēdere cū nostro plano cātu quādo habemus talē dispositionē plani cant⁹: vt seqtur. f. fa ut/ ut fa: vel sol ut/ ut sol. q: tunc non sūt obseruande regule cōtrapūcti. sed possumus discantare ad placitū: vt patet in exemplo sequenti.

Tenor sic.

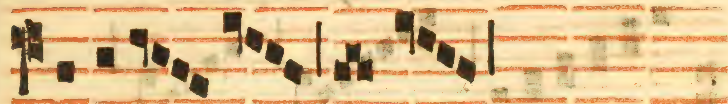
Discantus sic.

Item notandum est secundo ꝙ due consonantie perfecte nō debent poni in discātu vna post aliā: et hoc eiusdem specie: sicut duo vnisoni/ vel due quinte/ aut due octaue: sed bene eiusdem generis. Ideo pōt poni quinta: et post octaua: vt hic patet.

Tenor sic. Uel sic. Discantus sic. Uel sic.

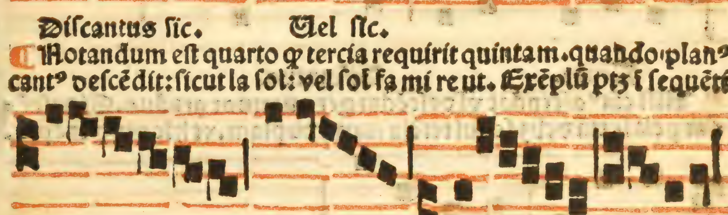
¶ Notandum est tertio q̄ bene possunt fieri due cōsonantie imperfecte similes: vl' plures si necesse fuerit gradatim abscendendo vl' descendendo. vt hic patet.

Tenor sic. Uel sic.

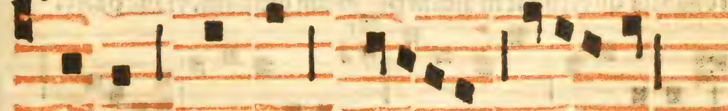
Discantus sic. Uel sic.

¶ Notandum est quarto q̄ tercia requirit quintam. quando planꝰ cantꝰ descēdit: sicut la sol: vel sol fa mi re ut. Exēplū ptꝫ i sequēti

Tenor sic. Uel sic. Discantus sic. Uel sic.

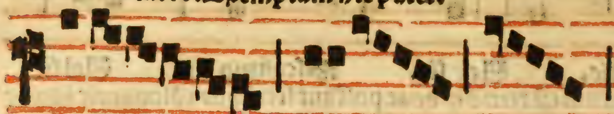
¶ Notandum est quinto q̄ tercia est duplex: scilicet perfecta et imperfecta. Perfecta requirit post se naturaliter quintam. Im perfecta autem vnisonum. Exemplum hic patet.

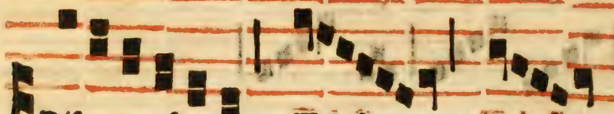
Tenor Discantus. Tenor. Discantus.

Tenor. Discantus. Tenor. Discantus.

Item sexta requirit duplam naturaliter: et maxime quādo tenor descendit vno gradu vel pluribus sine omissione alicuius grad⁹. sicut la sol fa mi re. Exemplum hic patet.

Tenor sic. Uel sic. Uel sic.

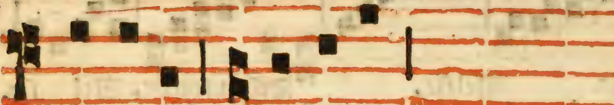
Discantus sic. Uel sic. Uel sic.

Itē cauēdū est facere sextā qui dupla sequat̄ sine aliqua mediatione: descēdēdo per vnū gradum. vt potest apparere p exēplum.

Tenor. Discantus.

Nisi cāt⁹ ascendat vel descēdat per quattuor gradus. Si descēdat post sextā deb₃ sequi tercia supra duplam. vt hic pt₃ p exēplū.

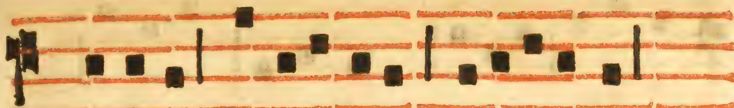
Tenor. Discantus.

Si ascendat/ tūc debet sequi dytonus. Si dytonum sequatur cōsonantia que tendat in altum per vnum gradum. vt hic patet.

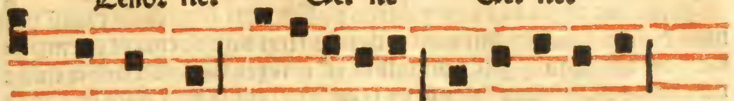

Tenor. Discantus. Tenor. Discantus.

Notandū est ergo q quinq₃ modis pōt fieri debite sexta. Primo modo. ante octauā: quādo cant⁹ plan⁹ descēdit gradatī. vt hic pt₃

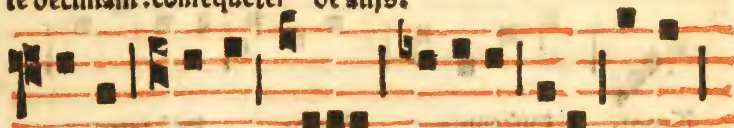

Tenor sic. Uel sic. Uel sic.
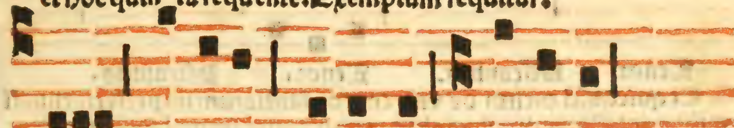

Discantus sic. Uel sic. Uel sic.

Secundo modo potest fieri sexta ante decimam: quando cantus planus descendit tribus vocib⁹: et hoc est quia decima potest poni loco octaue. Tercio modo inter duas quinta potest fieri sexta. Quarto modo potest poni ante octauã: quando cantus planus descendit quattuor vocibus. Exemplũ de omnibus: et primo ante decimam: consequẽter de alijs.

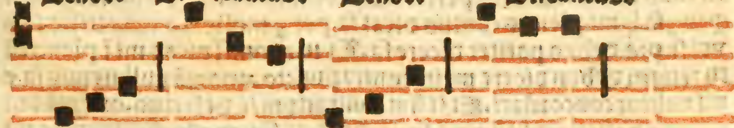

Tenor Discantus. Tenor. Discantus. Tenor. Discantus.

Quinto modo post octauã in eadem linea vel in eodem spacio et hoc quinta sequente. Exemplum sequitur.

Tenor. Discantus. Tenor. Discantus.

Tenor. Discantus. Tenor. Discantus.

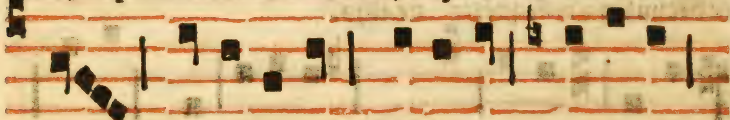
Item notandum est ꝙ omnis consonantia imperfecta cupiẽs cõsonantiam perfectã/ ascendendo debet eleuari a semitonio. & sic tale signum ante notulas tales eleuatas proprie est ponendum. Tunc etiam sustinere debes mi de fa: et fa de mi situatum iter duo sol. Et etiam vt positũ inter duo re/ ac etaim sol locatum inter duo la/ et sic de alijs vt patet.

Tenor sic. Vel sic. Discantus sic. Vel sic.

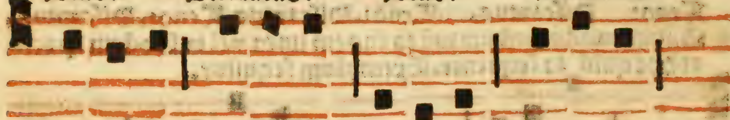
Item vna sexta aut due vel tres possūt fieri sequendo cantū planum descendendo: tamen ascendendo fieri nō debent. vt exemplificatum est supra. Itē notandum est ꝙ sexta fieri non debet quādo cantus plan⁹ facit saltum de regula in regulam / vel de spacio in spacium. Tamen bene potest fieri de regula in spacium.

Ulterius notandum est ꝙ cōcordantie imperfecte sunt duplices videlicet maiores ꝛ minores. Maiores sunt quarum perfectiones eleuantur ꝛ debent sustineri semitonio. Minores autem sunt quaꝝ perfectiones deprimuntur. et tales concordātie minores nullo modo debent sustineri: immo demolliri semitonio.

Exemplum de tercia maiore. Exemplum de tercia minore.

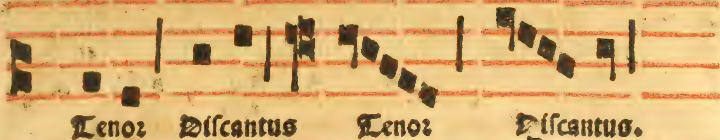

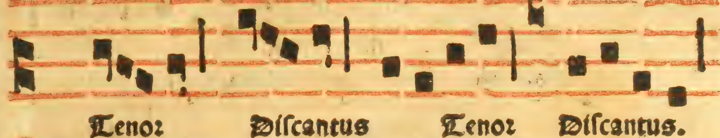
Tenor. Discantus. Tenor. Discantus

Tenor Discantus. Tenor. Discantus.

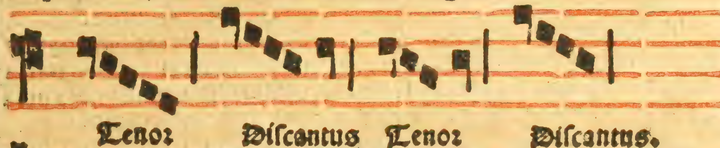
Et quicquid dicitur de vna concordantiarum imperfectarum similiter intelligendū est de alijs consonantijs imperfectis in ordine ad suas concordantias perfectas propinquas. Item si cōtingat ꝙ in ♭ fa ♮ mi plenus cantus dicat fa per ♭ molle si à casu tu sis sub vel supra debes pariter dicere fa. Cum etiamsi dicas mi ī plano cātu: etiam debes dicere mi in contrapuncto. quoniā nullatenus fa ꝛ mi debent concordari. Et si fiat contrarium / ē defectus. quoniā aut aliquid deficit: aut aliquid superfluit. Item vbicūqꝫ īuenies mi contra fa vel fa cōtra mi: sēper deficit semitonus ad faciendā verā sextā. Et ideo regula certa datur ꝙ mi cōtra fa nec fa cōtra mi bene conueniunt. et hoc in concordātia ꝑfecta. qm̄ ī alijs gradib⁹ pōt bn̄ cātari. verbigratia. in concordantia perfecta qn̄ nichil valet vt hic

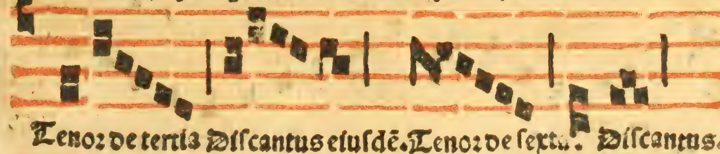
Exemplum in imperfecta: quādo bonum eſt. vt hic.

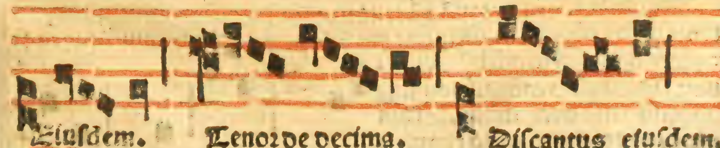
Item notādum eſt ꝙ concordantie perfecte legitime ſituātur poſt imperfectas ĩ fine cadentiarum. Verbi gratia.

Tenor Diſcantus.

Itē notādū ē ꝙ bonꝰ cātor aſcēſꝰ atq̃ deſcēſꝰ ꝑ ꝯcordātias ipſ. cū tenore ſepiſſime ꝯtinuabit. ꝑfe. aūt nequaq̃. Et dat magi. Pe. auriga tria exēpla. Pri. de tertia. Scdʒ de ſexta Et tiū de decima

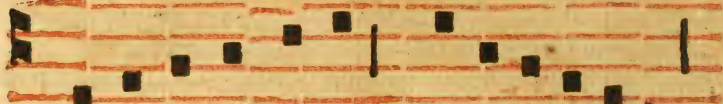

Conſequenter notandum eſt ꝙ ſicut ſūt multe diſpoſitiones plani cantus / ita multis modis poteſt diſponi contra punctum ſimplex. Et primo ſi cantus planus dicat hanc diſpoſitionē

vt inferius ponitur in exēplo tūc est tripliciter operādū. Prio ascēdēdo oēs p sextas vsqȝ ad vltimā octauā decātādā. Scdo ascēdēdo oēs per tertias: vsqȝ ad vltimā quītā decantādā. Aut icipiēdo primā: quintā: secūdā: tertiā: vnisonum: quartā/ tertiā inferiorem quītā inferiorē: ꝛ vltimā tertiā inferiorē. vt patet.

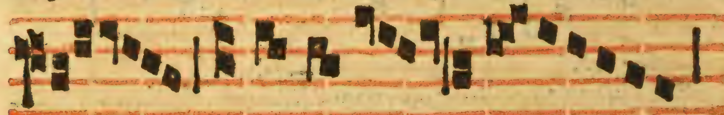
Tenor sic. Discantus sic.

Vel sic discant⁹. Vel sic discantus.

Itē si tenor dicat dispositionē sequētē i exēplo: tūc pma dȝ esse octaua. Secūda debȝ esse sexta. Tertia quinta. Quarta erit tertia Quita erit sexta. Sexta erit sexta. Septima erit sexta Et vltia octaua tāqȝ perfectio earum. vt patet inferius in primo exemplo.

Item si cāt⁹ plan⁹ dicat dispositionē sequētē i scdo exēplo: tunc si prima sit octaua secūda erit sexta. et etiā oēs alie sic ascendendo vsqȝ ad vltimā que erit octaua. Exemplum prime dispositionis.

Tenor. Discantus Tenor secūde dispositionis.

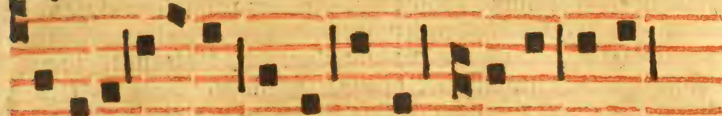

Discantus Vel sic discantus.

Itē tertia reqrit octauā qn̄ tenor descēdit quiqȝ gradib⁹. vt patebit prio exēplo. tū etiā quinta reqrit octauā aut decimā qn̄ tenor descēdit tribus gradib⁹ inclusiue ꝛ si opposito mō disponatur opposito mō decantetur. Exemplum de tertia quando requirit octauam

Tenor. Discant⁹. Tenor. Discāt⁹

Exemplum quando quinta requirit octauā. Exemplum quādo quinta requirit decimam.

Tenor. Discantus. Tenor sic. Uel sic. Discātus sic. Uel sic.

Et sic consequenter possēt infinite dispositiones plani cantꝰ inueniri: ⁊ per īfinitas dispositiones cōtrapūcti / tā īferioris ꝙ superioris decātari. Tamē causa breuitatis ⁊ occupationis / iste ꝑ nūc sufficiēt / qm̄ in Enchiridiō musice ad longū est discussum.

Sed vt faciliꝰ ⁊ clarius quilibet possit supra dicta practicare et intelligere: debet ibi tria aut quattuor notare. Primo debet ꝯsiderare qualitatem ⁊ facultatem sue vocis: an sit multū ampla / ita ꝙ possit faciliter discurrere per sīgulos gradꝰ game aut breuitatē sue vocis / aut sue vocis agilitatē ⁊ flexibilitatē / scdm̄ ꝙ deꝑmere potest / aut eleuare. Et canere seu cātare debet sine grauamīe quocunqꝫ aut violētia vel corruptione sine necessitate occurrēte / quia euitare potest satis eleuationē nimiā / aut depressionē sed cantare debet scdm̄ ꝙ vox sua gerit. Itē notādum ē scdo ꝙ de littera ad litterā similē est inuenta dupla / sicut de g ad g: de a. ad alterā a de b ad alterā b / et sic omnibus aliis sicut de g ut ad g sol re ut / de a re ad a la mi re / de ♮ mi ad ♭ fa ♮ mi / et sic de omnibꝰ aliis.

Explicit secūdus liber / qui est de contra puncto.

Incipit tertiꝰ liber qui ē de rebꝰ factis seu de organis. Et iste liber breuitatis causa ꝯtinebit solū octo particulas. In prima determiāť de modis seu temporibus: ⁊ de prolationibus. In secūda de figuris musice. In tᵉtia de ligaturis. In quarta de alterationibꝰ. In quīta de sincopa figurarū. In sexta de causis. In septīa de pūctis. In octaua et vltima de imperfectione figuratum.

Circa primam partem sciendū est primo ꝙ cantus organi dicitur organorū cantus .i. cantꝰ ordinatꝰ ad rectam mensurā ita ꝙ vna nota diuisa sit ab alia. Et ordinať duobꝰ modis scꝫ modo perfecto et imperfecto. Et ab istis duobꝰ modis quattuor modis descendūt; scilicet tempus perfectum: et imperfectum: et due prolationes. Sciendum est ꝙ in omni mensurabili musica du-

plex est mod⁹/duplex tempus/et duplex ꝓlatio. ¶ Mod⁹ ī mensurabili musica est quicquid occupat debitam mensuram longarū notularum: breuium: semibreuium: minimarum: seu valores eaꝝ dem. Vel sic. Mod⁹ est ordinatio figuratū: varias animi effectiones in cantu demonstrans. Et sunt plures modi cātandi. scilicet. Primus si alicui figure tertia pars preponatur. Secundus/ econuerso. Tertius si alicui figure sui due partes vel tres/ vel ipsa sibimet post ponatur. Quartus econtra. Quintus omnes mixtim ⁊ varie comprehēdit. Et diuiditur in modum perfectum ⁊ imperfectū. Mod⁹ perfect⁹ est qñ tres breues perfecte vł iperfecte vł valores earūdē accipiūt ꝑ perfectione. Mod⁹ vero iperfect⁹ quādo due. ¶ Tēp⁹ in mēsurabili musica est mora mot⁹ naturaliū alter alteri nō occurrentiū: sine pulsatione atqꝫ percutione: scđm mai⁹ ⁊ min⁹ pri⁹ ac posteri⁹: ī tp̄e relatiuū ī sui esse q̄titate cōmēsuratū ⁊ lineatū. Et diuiditur ī tēp⁹ perfectū: et iperfectū. Tēp⁹ perfectū est qñ tres semibreues maioris vł minoris ꝓlatiōis vł eaꝝ valores accipiūtur ꝑ perfectione, Tēp⁹ iperfectū: qñ due. ¶ Prolatio est de certis accēt⁹. Vel est certa ꝓnunciatio per aliqua tēporis interualla ī cantu armonico mēsurata. Et habet quiqꝫ accidentia. s. figurā tēp⁹/modū/numerū/ ⁊ cōparationē. Et diuiditur in duo mēbra. s. in ꝓlationē maiorē et minorē. Et cognoscitur maior prolatio quādo semibreuis val et tres minimas/ ⁊ semibreuis minoris ꝓlationis nō valet nisi duas. Maior ꝓlatio similiter diuiditur ī duo mēbra. s. in prolationē perfectā et prolationē perfectā. Unde prolatio perfecta maior est quando per numerū ternariū ī omnib⁹ suis numeratur et sue pfectio potest taliter denotari: q2 scđm antiquos tria pūcta in vno circulo portat. scđm autē modernos vnum. Maior iperfecta est quādo per binarium numerum ī omnib⁹ suis figuris cōputatur. excepta tamē semibreui tres minimas cōtinēti. Et ad ipsā cognoscēdā scđm veteres duo pūcta ī dimidio circulo portat. scđm autē modernos vnū. Itē etiā minor ꝓlatio ī duo mēbra diuiditur. s. ī ꝓlationē perfectā: ⁊ iperfectā. Unde prolatio minor perfecta est per numerū binariū ī oib⁹ suis figuris ꝯputatio. excepto tñ ī semibreui valēte tres minimas. Et ꝓpter temporis perfectionē: vnum planū circulū baiulat. Sed minor imperfecta est in omnib⁹ suis figuris per numerū binariū numeratio. Et cognoscit per vnū dimidium circulū que sepissime per mediū vgula scinditur: ⁊ de media parte diminuitur. Et tūc dicit ꝓlatio mior media Et sic sunt quiqꝫ ꝓlatiōes: que figuris hic sequentibus signantur

Prolatio maior perfecta
Maior imperfecta
Minor perfecta
Minor imperfecta
Et minor media

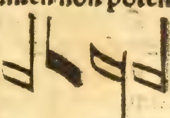
Aduertendū tamen q preter istas reperitur alia plātio que modus nuncupatur. Et est talis differentia inter ipsam prolationē modi sic figurati: et medie sic figurate: quia in modo est alteratio in lōgis. Nam vna longa ante aliam alteratur et equiualet tribus tēporibus. In prolatione autē in media nulla est alteratio. Alia differentia: qui mod9 numeratur per numerum ternarium. Media vero per numerum binarium. Alie differētie possent assignari: sed pro nunc iste due sufficiūt. Et sicut assignata est differētia inter illas duas prolationes: sic etiam assignanda est differentia inter prolationē maioris perfecti z maioris imperfecti. Nā in maiori prolatione perfecte pause temporis nouem equiualent semibreuib9: sed in maiori perfecta vnum tēpus ante aliud valet nouem: z in maiori imperfecta non valet nisi sex. et cetera.

Et hec de prima parte que est de prolationibus.

Sequitur secunda pars que est de figuris.

Unde figura est certum signū vel caracter per quod vel p quā notificata est vox: z recipit q̄titatem et qualitatē. quare q̄titatem habet: quia nota ē magna vł parua. Quare hab3 qualitatē: q2 ipa figura ē albo vł nigro colore colorata: vel ē plena vł vacua. Et est notādum q sūt sex figure per quas musica mensurabilis describitur. scilicet Maxima / longua / breuis / semibreuis / minima / et nigra. que figurantur modo et forma sequentibus. scilicet primo maxima / secūdo longua / tercio breuis. z ceta

Cum his enim figuris alie hoc tempore adduntur scilicet hamate: que lingua vernacula dicuntur crotees. z dragmate que etiā lingua gallica dicuntur fusees. Tamē omnes iste possunt dici minime sicut alpha. Hac figura signata est semibreuis: et tamen non potest effici longua / breuis / et semibreuis Sic etiam oms iste possunt dici minime: diuersis colorib9 colorate Et sic tantū modo essent sex q̄ superi9 sunt signate.

Omnis enim maxima pfecta / aut impfecta dicit.

Perfecta continet tres longuas z impfecta duas

Omnis enim longa aut perfecta aut imperfecta dicitur.
Perfecta tres breues cōprehendit/imperfecta autē duas
Quelibet etiam breuis perfecta/aut imperfecta est.
Perfecta tres semibreues amplectitur/et īperfecta duas.
Omnis semibreuis est perfecta/aut imperfecta.
Perfecta minimas tres continet: et imperfecta duas
Maxima eñ secundū Hugonem duplex longa dicebatur.

Et Johēs de muris ponit tres lōgarum maneries. videlicet sīplicē longiorem: z longissimam. Similiter tres minimas. scilicet paruas minores/et maxime paruas. Unde musica plurimū diuersificata est temporibus antiquis: sed ī hoc tēpore sufficit dicere de his que vsus habet. ¶ Et hec pro nunc de secunda parte.

¶ Sūquitur tercia pars.

Uisso de figuris/restat videre de ligatur(. Unde ligatura ē debita notularum coniunctio secundum sub z supra. Uel sic. Ligatura est certa notularum aut figurarum secundum altū vel bassū congregatio. Et notandū est q duplex est ligatura/ videlicet recta et obliqua. Recta est que diuiditur ī tres partes: scilicet pricipiū/ mediū z finem. Et cognoscitur principium tripliciter: scilicet cum proprietate/sine proprietate/et cum opposita proprietate

¶ Omnis ligatura tractū habens a parte sinistra descendentē cum proprietate dicitur. Et omnis figura ascendens carens ōni tractu: etiam cum proprietate dicitur. Omnis vero ligatura descēdens carens omni tractu: z omnis ascendens tractum habens a parte dextra descendentem: sine proprietate dicitur.

¶ Omnis enim ligatura tam ascendens q descendens tractū habens a primo puncto in sinistra parte ascendente: cū opposita ꝓprietate dicitur. Et cognoscitur finis duobus modis. videlicet cum perfectione et sine perfectione

Omnis punctus quadratu dicere super penultimam vel sub penultima sit natus: cum perfectione dicitur. Si autem a latere et indirecte: quod solum euenit ascendendo: sine perfectione dicitur.

¶ Obliqua figura ē que ex obliquis corporibus figuratur

¶ Cuiuslibet corpori obliqui vltim⁹ pūctus breuis dicitur. Omnis enī ligatura cum proprietate primam facit breuem.

Omnis vero liguatura sine proprietate primã facit semibreuem.

Omnis autem opposita proprietas primam facit semibreuem.

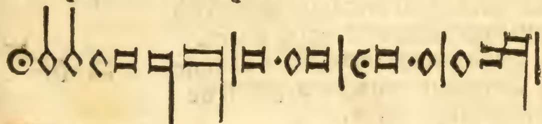
Omnis perfectio primaꝫ facit longam: imperfectio autem breuem.

Omnes vero medie sunt breues: nisi cum opposita proprietate coniungantur

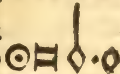
In omni corpore obliquo primus punctus sine tractu longus dicitur. Erant enim qui primam obliqui corporis notulã in ligatura ascendẽte longam ponunt. Si cũ tractu sinistrorsum descendente. breuis est.

Quarta pars est de alteratione figurarum.

Et primo quid est alteratio? Alteratio est duplicatio valoris secũdũ formam vel figuram notule: sicut vna semibreuis alterata/equipolet duabus semibreuibꝰ. Alteratio est necessaria ad pficiendum perfectionẽ modi/temporis/aut prolationis. Omnis enim figura que potest per numerum ternariũ numerari: seipsã alterat ante suam proximam maiorem: cuiuscũqꝫ qualitatis ipa maior proxima sit ante suam pausam. Et sic potest alterari minima ãte semi breuem in maiori prolatione. Et semibreuis ante breuem: & breuis ante longuã. Et longa ante maximam. Et quia maxime maius corpus ante se non habet: ideo non potest alterari. Et sequũtur exempla de iamdictis alterationibꝰ. Figura alterata nonnunqꝫ potest esse imperfecta in parte precedẽti: tam ante suam maiorem qꝫ ante suam pausam. vt hic patet.

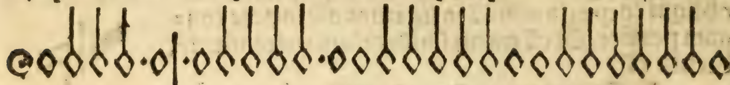

Appareat liquide qꝫ notula ante sibi similem nõ potest alterari. vt puta/si aliqua breuis est ante breuem nec ante suam minorẽ: sicut breuis ãte sembreuem: nec ante maiorẽ sicut nec breuis añ maximã sed solum ante suam maiorẽ proximam: sicut breuis ante longam. Et ad cognoscendũ nõnullas alterationes notularum / mixtarũ: sciendũ est qꝫ quando vnica minima est inter duas semibreues clausa/si prima semibreuis in maiori prolatione nõ sit pfecta parte precedente/nec vno pũcto munita: ipa minima est ꝯputata cũ prima semibreui. vt ptꝫ.

¶Quando vero due minime clauduntur inter duas semibreues maioris prolationis sine aliquo puncto/ inter eas prima semibreuis erit plana: et secunda minima erit alterata.

¶Quando tres minime ĩter duas semibreues clauduntur sine aliquo puncto vel primã semibreuis est plana: ꝛ tres minime ꝑ se stãt in numero ternario ¶Prima quattuor minimarũ ĩperfici precedentẽ maiorem: quĩta vero alteratur. Sed sex per se stant in perfectione. Exẽplũ de trib⁹. de quattuor. de quinqꝫ de sex.

¶Et quod dictũ est de minimis in respectu semibreuium ĩ maiori prolatione/ debet ĩtelligi de semibreuibus in minori: et de breuib⁹ in respectu lõguarum in modum perfecto ꝛ numero ternario ¶Et ad maiorem noticiam habendam ponũtur due regule quarũ ¶Prima est: q̄ due semibreues ligate existẽtes ante vnuz tempus in numero ternario: secunda alteratur. vt patet in sequenti.

Secunda regula. Tempus immediate ante duas semibreues ligatas perficitur: nisi sit aliquid quod cum illo possit computari. Et dicitur notãter nisi sit aliquid ꝛc. quia si esset aliquid quod cum illo posset computari non perficeretur: sed imperficeretur. vt hic patet. ¶Et dicitur imediate: quia si nõ esset immediate non imperficeretur. vt hic patet.

¶Et hec de quarta parte pro nunc
¶Sequitur quĩta pars que est de sincopa figuratum.

Vnde syncopa ē separatio siue reparatio aliquarum figurarũ mixtarũ inter quasdã alias: que sic separate computãtur per certum numerum et reducuntur ad perfectionem Et fit in modo/tempore/et prolatione Exemplum de minori prolatione.

¶Similiter potest fieri de semibreuibus in respectu lõgarũ: in modo: et de minimis in respectu semibreuium in maiori.

¶Nula figura debet reduci per syncopam vltra pausam/ea maio-

rem sicut breuis vltra pausam breuis.

¶ Et est notandum quod omnis figura separata debet reduci et computari in primo loco quem ipsa inuenit.

¶ Sequitur sexta pars que est de pausis.

Vnde pausa est silentium vocis vel aspirationis mensura: per cãtum iteruallum aut spacium temporis quãtum figura pro qua ponitur continere potest. Et est necessaria pausa tam pro spiritu recreãdo: quam pro cãtus ornatu. ¶ Pausa tot valet tempora quot spacia inter quattuor lineas cõtinet. Si occupet vnum spacium cõputatur pro vno tempore. Si vero occupet duo spacia / cõputatur pro duobus temporibus. Si autem occupet tria spacia. cõputatur pro tribus temporibus. Nulla pausa mensurabilis est que contineat plura spacia quam tria. Uerumtamen posset reduplicari per vnũ / duo / aut tria spacia. ¶ Et ideo dicit magister. Petrus rachamelli quod raro cõtigit pausare ĩ quarto gradu: nisi volũtarie. Et quia nulla pausa potest augmẽtari vel diminui. Sunt tamen diuersi modi pausarum. Primo quando pausa est supra regulam: et tenet mediam partem spacij valet vnam minimam. Quando sunt due pause supra regulam: valent duas minimas. ¶ Itẽ quando pausa pendet subtus lineam: tunc valet vnam semibreuem de maiori aut minori prolatione. vt hic habentur exempla.

¶ Sequitur septima pars que est de punctis musice.

Notandũ est primo quod punctus plura significat. Uno modo perfectionem temporis. Alio modo significationẽ perfectionis Separationem modi. Diuisionem quandoque. Et est duplex punctus in musica videlicet punctus / augmẽtationis et diuisionis. Punctus augmentationis dicitur esse punctus perfectionis et augmentat figuram post quam situatur de dimidia parte: qualiscunque figura fuerit. vt hic patet. ¶ Pũctus diuisiõis cõgregat et reducit notulas pariter diuidit tempora abinuicem.

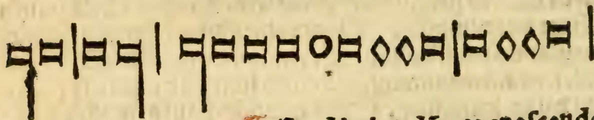
Punctus augmētationis est talis virtutis ac cōditiōis q̄ nō patitur figuram imp̄fici post quā situatur: sed potius perficit īperfectā et auget ī duplo sui valoris. Et punct⁹ diuisionis ꝑ oppositū: quia facit aliquando īperfici figurā p̄fectam: dū diuidit ⁊ separat vnā ab altera. quia vnus punctus inter duas longas positus ⁊ inter duas maximas inclusus imperficit quamlibet maximā.

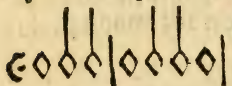
Exemplum.

Et si punctus non poneretur / quelibet maxima esset imperfecta: et secunda longa esset alterata.

Exemplum.

Simili modo debet intelligi in quolibet numero ternario. vt patet per exempla sequentia.

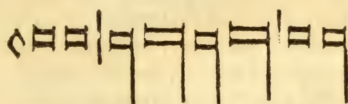
Et ad habendā ⁊ cognoscendam differentiam vnius pūcti ab altero / est sciendū q̄ omnis punctus augmētationis est situatus sine medio aliquo post figuram imperfectam p ipsum augmentatam. Nullus pūctus diuisionis ī numero binario reperitur. Preterea sciēdum est q̄ omnes puncti qui sunt minori prolatione imperfecta tēpore ⁊ modo: sunt puncti augmentationis. Omnis punctus situatus post pausā sine aliquo medio est punct⁹ diuisionis. Et notādum est q̄ alique diminutiones tonorum / colorum / figurarum / et repetitionū notarum fiebant olim: de quibus cum sint partim extra vsum / nullā facio mentionem. Et hec de septima parte.

Imperfectio figurarum ē substractio tercie parti valoris figure / aut note perfecte. Et sic potest imperfici quelibꝫ figura q̄ potest equaliter diuidi in tres partes. Unde nulle figure possunt īperfici a sua maiore aut simili: quia ī musica regula generalis habetur q̄ similis ante similem nō potest imp̄fici. vt hic patet.

Ibi primū tēp⁹ p̄ficit: et hoc in numero ternario. Ideo illa que imp̄ficit est minor q̄ sit illa quā debet īperficere

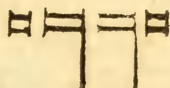
Et debet situari ante eam aut post: in toto vel parte sine quocunque medio et non repugnat si illa que perficit imperficiatur ab aliqua altera. sed hoc fit diversis respectibus. Maxima perfecta equivalens tribus lōgis potest imperfici duob⁹ modis. videlicet q̄tum ad totum et q̄tum ad partem. Quantum ad totum duob⁹ modis. s. parte antecedente: et parte sequente. Et est imperfecta q̄tum ad totū quotiens ante eam vel post eam vna longua est situata: vel equivalens ipsius vbi perfectio iuste computatur.

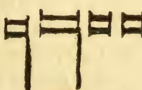
¶ Notandum est etiam q cum dicitur q maxima est ĩperfecta quātū ad partes non est intelligendū q maxima debeat ĩpfici: sȝ pars proxima imperficitur aut alteratur: quoniam vt dictum est: imperficere est abstrahere tertiam partem corporis perfecti.

¶ Maxima ergo potest fieri ĩperfecta q̄tum ad partes anteriores aut posteriores per substractionem tertie partis proxime.

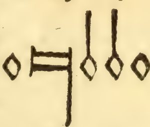
Exemplum.

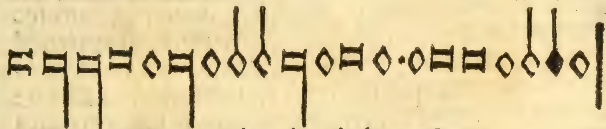
¶ Postea de duabus partibus p̄ximis Exemplum.

Et per abstractiōem sue partis ad partes longinquas i figura aūt equivalente. Exemplum.

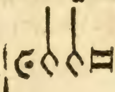

¶ Similiter potest intelligi de longis in respectu breuiū: ꝛ de breuibus in respectu semi breuium. et de semibreuibus ĩ respectu minimarū que sunt longinque vel propinque: per diuersas remotiones vnius ab altera.

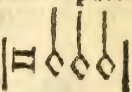

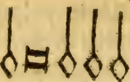
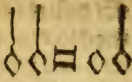
¶ Patet etiā q breuis minoris imperfecti non potest imperfici secundū totum: quia ipsa diuiditur equaliter in tres semibreues: et non q̄tum ad partes propinquas. quia partes propĩque semibreuium non possunt diuidi in tres partes equals. Patet etiam q breuis maioris imperfecti que nō equiualet et nisi duab⁹ sēibreuib⁹ / non potest imperfici secundū totum. licet bene possit secundū partis aliquādo ex sola miīma tercie ptis sue p̄ime partis. vt patet.

¶ Aliquando ex duabus minimis

¶ Aliquando q̄tum ad totū ex tribus minimis.

¶ Aliquotiens ex quattuor: quātum ad totum ꝛ vnam partem ¶ Aliquando vero ex quinqꝫ secuudum totum et partes.

Et nō vltra / quia nichil ei remanet quod sit diuisibile ī tres partes principales. Omne quod dictū est de minimis tāgens imperfectionem / secundum breues debet itelligi de semibreuibus respectu lōgarum: et de breuibus respectu maximaꝝ. De coniunctis ꝛ earum intentione cum earū exemplis ꝛ practica / videbitur in Enchiridiō musice nec non de dictione modi secundum variationem tēporis: et de proportionibus musice de mixtionibus proportionū ꝛ de generibus earumdem ꝛc. etiam videbit ī eodem. Causa propter quā omnia exempla ꝛ figure seu notule cum suis valoribus istius tercij libri nūdum posite sunt: necnon amplior declaratio est propter impressuras diuersas seu caracteres ad predicta requisitas ꝓnūcꝙnec habitas. ¶ Finis tercij libri.

¶ Incipit liber quart⁹ q̄ est de arte accentuandi ep̄las ꝛ euāgelia.

Qoniā omnis cāt⁹ ecclesiasticus per artē ꝛ regulas tonoꝝ regit ꝛ dijudicat / vidēdū est p̄mo q̄d ē ton⁹: et qđ sūt tōi: ꝛ qđ sūt regule seu differētie diuerse ꝑ quas cognoscit quilibet ton⁹. Et hoc qđ ad finē cuiuslibet cāt⁹: et etiā quo ad diuersas intonationes psalmoꝝ et versuū officioꝝ misse. Et ad veram noticiā habendam de omnibus tonis siue in antiphonis responsorijs / introitibus / in gradibus / in offertorijs / in cōmunionibus / siue vero in omibus locis in quib⁹ plana musica preest. Videndum est primo de equiuocatione istius termini ton⁹. Unde tonus duas habet significationes. Uno modo significat proprietatē eiusdem speciei artis musice: que dicitur tonus. et tunc est coherētia duarum vocum tantum: vt est inter ut ꝛ re: mi fa / sol ꝛ la. Et obmissis istis duabus scilicet mi ꝛ fa. et econuerso. que due voces sēper faciūt semitonum: id est imperfectum tonū. Alio vero sensu tonus dicitur regula seu mod⁹ que de omni cantu ecclesiastico dijudicat in fine et non in principio. Hac oratione: quoniā vox finalis est excellētior alijs vocibus. Et etiam alia ratione: quoniā ātiphone: responsoria: ceteriqꝫ cantus ecclesiastici non ita veraciter nec perfecte cognoscuntur in ꝑncipio sicut ī fine. Dicit eñ philosoph⁹ ꝙ a fine denominandū est vnūquodqꝫ. Uel sic. Ton⁹ tripliciter pōt cōsiderari. Uno modo vt est quedā species sub dyapason coutenta: q̄

est ascēsus vel descensus vnius vocis ad suam propinquiorem si ne medio: preterꝙ inter mi et fa: et econuerso. et de tali tono nō est hic ad propositū. ¶ Alio modo potest accipi tonus pro qualibet voce bn̄ disposita. vt communiter dicitur / ille habet bonum tonū: id est bonam vocis dispositionē: et sic etiam non est hic ad propositum. Alio modo. potest accipi tonus a musico prout est quedā regula per quā de omni cantu iudicatur a finali terminatione: cuius dispositionis toni sit. Et isto modo cōsiderādo tonum / sūt octo toni apud modernos: videlicet primus: secund⁹: tertius: quart⁹ quintus: sextus: septimus ꝛ octauus. ¶ Antiquit⁹ vero quattuor tonis tantum vtebant: qui impares seu principales magistri siue auctentici: quod idem est: quasi prim⁹ auctorisati: et a grecis inuēti vocātur: scilicet / prim⁹ / terti⁹ / quint⁹ et septim⁹. Et habet potētiā naturalē ascendendi ad octauas voces supra suas litteras finales de iure tonorū ꝛ per licētiā ad nonas descēdēdi sub suis litteris finalib⁹ vnā vocē de licētia. Si aūt plus ascēderint vel descēderit: irregulares dicūtur. ¶ Cōsiderātes autē moderni ꝙ isti quattuor toni principales predicti minus sufficiens erant ad oīm ecclesiasticoꝝ cātuū genera cognoscēdū: alios quattuor tonos adiecerūt: q̄ dicūt collaterales: discipuli: siue plagales: qđ idē est: quasi plaga auctēticoꝝ: et a latinis secundario inuēti. Et isti vocātur pares: qa faciūt numerū parē. qui sunt scilicet secundus: quart⁹: sextus: et octauus. Et habēt potentiā naturalem ascendēdi ad quintas voces supra suas litteras finales: ꝛ descēdendi ad quartas voces: et per licentiā ad quintas. Si autē plus ascēderint vel descenderit: irregulares iudicantur. Unde versus.

Sex paritas scandit: descendit quattuor imis
Imparitasꝙ nouem scandit: bassatur ad vnum.

¶ Consequenter sequitur capitulū docens diuersas intonationes psalmoꝝ: super oēs antiphonas: ꝛ hoc etiā quo ad inchoationem: mediationem: et finem eorundem.

Sciendum est autē ꝙ intonatio psalmorum dupliciter accipitur. scilicet siplíciter: ꝛ solenniter. Hinc est ꝙ sunt psalmi dauitici: et psalmi euangelici. Psalmi dauitici dicuntur illi de psalterio quos fecit propheta Dauid. vt legitur. Psalmi vero euangelici dicūtur isti. Magnificat: Benedictus: et Nunc dimittis: eo ꝙ in quibusdā euangeliis recitantur. Unde si intonatio fiat simpliciter psalmos dauiticos intonabimus. Primo quo ad inchoationē. vt patet per hos versus sequentes. Primus cum sexto. ꝛc. Et notā

dū q̄ primus tonus ⁊ sextus incipiant per fa sol la. Secundus terti⁹ et octauus incipiunt per ut re fa. Quart⁹ per la sol la. Quintus per ut mi sol. Septimus per mi fa sol.

¶ Unde versus.

Primus cum sexto fa sol la semper habeto
Tertius: octauus: ut re fa: sicqꝫ secundus.
La sol la quartus: ut mi sol: sit tibi quintus.
Septimus mi fa sol: sic omnes esse recordor.

¶ Ulterius sciendū est q̄ mediatio primi sexti et septimi tonorū fit p̄ fa mi re mi. Mediatio secūdi quīti ⁊ octaui fit p̄ fa sol la mediatio terni fit p̄ sol fa mi fa. Et mediatio quarti fit p̄ re ut re mi re.

¶ Unde versus.

Septimus et sextus dant fa mi re mi: quocꝫ primus.
Quintus et octauus dant fa sol la. sicqꝫ secundus
Sol fa mi fa ternus: re ut re mi reqꝫ quartus.

¶ Sciendū est tamen q̄ vsualiter non obseruātur mediatiões p̄mi et sexti tonorū. ¶ Item sciendum est q̄ omnis cantus ecclesiasticus secundū dispositionem et naturam octo tonorum tam p̄ricipaliū q̄ꝫ collateraliū: quattuor litteras finales habet. s. d e f g graues: et aliquādo istas litteras acutas. Unde omnis cantus finiēs in d. i. d sol re/ est primi vel secundi toni. Et omnis cantus finiēs in e: id est elami/ est tertii vel quarti toni. Et omnis cantus finiēs ī f: id est f fa ut: est quinti vel sexti toni. Et omnis cantus finiēs ī g: id est g sol re ut: est septimi vel octaui vt patet per vers⁹ sequētes.

¶ Unde versus.

Fines cunctorum cantor dignosce tonorum.
Nam finem primi continet/ atqꝫ secundi.
Tertius e regitur/ et quarti finis habetur.
Quintus in f finem/ sextus quoqꝫ ponit eundem.
Septimus/ octauus in sola g/ requiescunt

¶ Habēt enim predicti toni alias litteras in quib⁹ habēt terminari: hoc tamē irregulariter. videlicet. a b c/ ⁊ scdꝫ aliquos. d. nā primus et secund⁹ habent terminari in a acuto per ♮ quadratū. Tertius et quart⁹ in ♮ fa ♮ mi. Aliquando enim quart⁹ tonus perdit sedē et finit in a la mi re per ♭ molle: vt habetur ī illis antiphonis Paradisi porta. ⁊. Dominus veniet. et in pluirb⁹ aliis. Quint⁹ ⁊ sextus in c acuto. scilicet in c sol fa ut. Septim⁹ ⁊ octauus in sola g requiescunt. licet secūdū aliquos habeant terminari irregulariter in d accuto: hoc est in d la sol re ¶ Unde versus.

Sunt in d vel in a primus tonus: atque secundus.
Tertius et quartus in ♮ vel in e relocantur.
Et quandoque per a quartum finire videbis.
Quintus in e vel in f: nec sextus ab hoc remouetur.
Septimus octauus in sola g requiescunt.
Ut clare patebit per exempla sequentia.

Itē nota regulam generalem quod omnis cantus designens in d e f grauibus recte regularis dicitur. et omnis cant⁹ designēs in a b c/ acutis irregularis dicitur: quo ad iudiciū tonorum. reducūtur tamen ad quattuor primas litteras graues.

SEquitur capitulum docēs modum operandi circa vsum ecclesiasticum: et hoc secūdum diuersorum locorum diuersos vsus. Unde sciendū est quod cantus ecclesiasticus sic distinguitur. Aut enim dicitur antiphona cū suo neumate/ aut inuitatorium cū suo venite: aut hymnus: aut responsoriū nocturnale cum suo versu et gloria: aut kyrieleyson: aut. Gloria i excelsis deo aut gradale seu responsoriū (quod idem est) cum suo versu: aut alleluya cum suo versu: aut prosa: aut offertoriū: aut Sanct⁹: aut Agn⁹: aut cōmunio cum ceteris similibus. Primo ergo dicendū est de regulis antiphonarum quarum prima tallis est. Omnis antiphona terminans in re: cuius seculorum incipit in la: primi toni est. Itē omnis antiphona designens in re: cuius seculorū incipit in fa: secundi toni est. Itē omnis antiphona de sinens in mi: cuius seculorum incipit in fa: tertii toni est. Itē omnis antiphoua de signens in mi cui⁹ seculo℞ icipit in la: quarti toni est. Itē omnis antiphona desinēs in fa: cuius seculorū icipit in sol per ♭ molle: quinti toni est. Item omnis antiphona desinens in fa: cuius seculorū incipit in la: sexti toni est. Itē omnis antiphona designens in ut: cuius seculorū incipit in sol per ♮ quadratū. septimi toni ē. Item omnis ātiphona designens in ut cuius seculorū incipit in fa: octaui toni est.

Unde versus

Pri. re la. Sec. re fa. Tert. mi fa. Quat quoque mi la.
Quint. fa fa Sext. fa la Sep. ut sol. Oct. tenet ut fa.

AD maiorē declarationē habendam tā eo℞ que dicta sunt/ quam eorū etiam que sunt dicenda: sciēdū est quod quādo aliquis vers⁹ mediatur p nomē monosyllabū puta me/ te/ se: ⁊ sic de aliis. vel p nomē hebreū/ vel grecū: sicut dauid/ syō/ israel. ⁊c. tūc talis mediatio dz eleuari/ ⁊ nō depmi. Alteri⁹ sciēdū ē ꝓ regula gñali quod toni auctētici siue magistri/ sp capiūt suū sclo℞ i quīta voce: vel in

sexta supra suũ finẽ: et discipuli siue plagales semper capiũt in tertia vel quinta. ¶ Ulterius sciendũ est q omnis cantus finiẽs in re quocũq; / aut in sol ♮ quadrati / vel i la ♭ mollis / est primi vel secũdi toni. Item omnis cantus finiens in la ♮ quadrati: vel i mi eiusdem: est tertii vel quarti toni. Item omnis cãt⁹ finiens in fa nature / vel in fa ♭ mollis / vel i ut eiusdem: est quinti vel sexti toni Itẽ omnis cantus finiẽs i fa vel i vt ♮ quadrati / est septimi vl' octaui toni. et ideo iudicandi sũt per eorum finalem litteram.

¶ Et est notandũ q si finiunt per coniunctam / coniuncta remouet sonum / ꝛ sunt illius toni cuius eorũ finis: ita q si finiãt in re / erũt primi vel secundi. et si in mi erũt tertii vel quarti: ꝛ sic dicendũ est de sigulis. si per coniunctam terminentur. ¶ De mixtionibus.

Deinde sequitur capitulum de mixtionib⁹ tonorum / seu modoꝝ. Unde tonus dicitur mixtus: quando partem habet toni paris: ꝛ partem toni imparis i aliqua littera seu signo gramatis Uerbi gratia. vt quãdo cantus aliquis in d graui finitur et ascendit in d acutum: vel per tonum supra ille cãtus toni imparis esse iudicatur. Si vero eius descẽsus fuerit ad dyatessarõ scilicet i a graui: vel per tonum subtus: toni paris esse dignoscitur. ¶ Itẽ si cantus in d graui finiatur et ascẽdat ad nonam litteram supra: vel descendat ad quintam vocem subt⁹ respectu finis: sic erit prima species mixtionis primi toni. Secunda species est quando cãtus aliquis ascendit ad octauam litteram supra suum finem et descendit ad quartã subtus respectu finis. Tercia species mixtionis est quãdo aliquis cantus ascendit ad septimam litteram supra: et descẽdit ad tertiam vocem subt⁹ respectu finis. Quarta species quãdo cantus aliquis ascendit ad sextam vocem supra: et descẽdit ad secundam subtus respectu finis. Quita et vltima species est quãdo cantus aliquis ascendit ad quintam litteram supra: ꝛ ad vltimam litteram descendit subt⁹ respectu finis. Hinc est q mixtionis tonorũ species mlte: vt i enchiridion musice plenius videt Unde ex p̃missis sequitur q omnis cantus ecclesiasticus qui nõ descẽdit quintam vocem supra suam litterã finalem: ẽ alicuius toni paris: ꝛ nõ imparis. ¶ Item notandum est q omnis cantus ecclesiasticus mixtionis seu dubius magis tendens versus acuitatem q̃ vers⁹ grauitatem toni imparis est.

¶ Et si cantus plus tẽdat versus grauitatem q̃ acuitatem toni paris esse iudicat: si vero equaliter seu mediocriter se habeat ad graues litteras et acutas: adhuc toni paris esse iudicatur.

Fines vero seu differentie antiphonaꝝ per istas duas dictiones. Seculorum amen/ diuersimode proferuntur. Cantus vero differentiaꝝ variatur in fine in ista dictione amen. propter diuersitatem inchoationis cuiuslibet cant⁹. Et hoc non fit auctoritate seu voluntate nostra: sed per moderationem artis musice: ac etiam ꝓpter diuersorum locorū diuersos vsus. Notandum est ergo ꝙ psalmi euangelici predicti immediate post diuersarum antiphonaꝝ intonationes debent solēniter intonari. vt patet in istis octo vocabulis sequētib⁹. qui scilicet octo tonis deseruiūt per ordinem. scilicet primum vocabulum primo tono. secundum secundo. et sic de singulis. vt hic patet.

Pater In fi lio Filius In patre. Spirit⁹. Sanctusꝙ

Antiphona primi toni cum eius neumate.

Ab vtro ꝙ Procedens. Primum querite

regnum dei. Neuma.

Generalis intonatio primi toni.

Primus tonus sic incipit. et sic medi a tur: et

sic fi ni tur. Dixit dominus domino meo:

sede a dextris meis. Seculorum amen. Seculorum

amen. Seculorum amen. Seculorum amen. Seculorum

amen. Seculorum amen. Seculorum amem. Seculorū amen.

Solennis innotatio ad Benedictus, Magnificat. Nunc et dimittis.

Magnificat anima mea dominum.

Nunc dimittis seruum tunm domine: secundum ver-

bum tuum in pace. Benedictus dominus

de us israel: quia visitauit et fecit redem-

ptionem plebis sue.

Operatio et simplex intonatio secundi toni.

Secun dum autem simile est huic. Neuma

Secundus tonus sic incipit:

et sic me di a tur et sic finitur. Secu lorum

amen Seculorum amen. Dixit dominus

domino meo: sede a dextris meis.

Intonatio solennis ad Magnificat: et Benedictus.

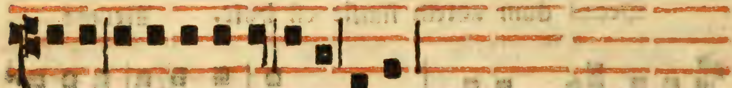
Magnifi cat: anima mea dominum. Nunc dimit-

tis seruum tuum domine: secundum verbum tuum in pace.
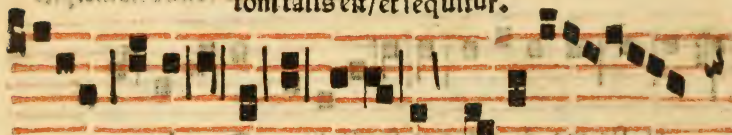

Benedictus dominus de us is ra el: quia visitauit et

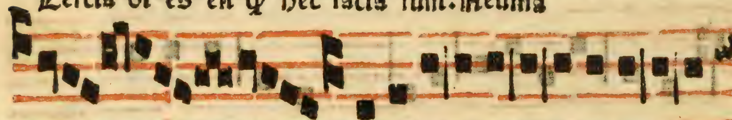

fe cit redemptionem plebis sue.

Operatio et intonatio tercij toni talis est/et sequitur.

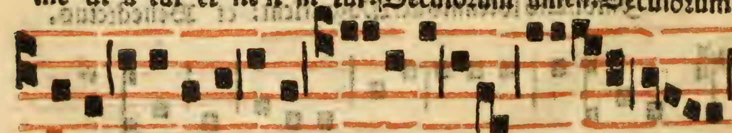
Tercia di es est q̄ hec facta sunt. Neuma

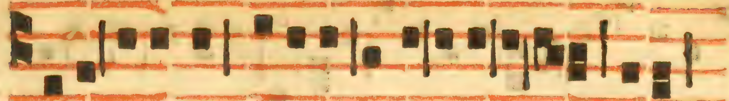
Tercius tonus sic incipit et sic

me di a tur et sic fi ni tur. Seculorum amen. Seculorum

amen. Seculorum amen. Seculorum amen. Secuorum. amen

Dixit dom inus domino meo: ſede dextris meis.

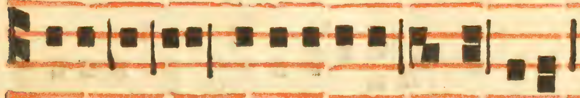

Intonatio ſolennis ad Magnificat et ad Benedi-ctus.

Magnificat ani ma mea dominum.

Benedictus dominus deus iſra el: quia viſi-

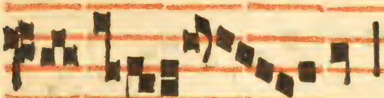

tauit et fecit redemptionem plebis ſue

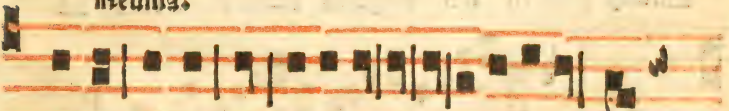

Operatio et Intonatio quarti toni.

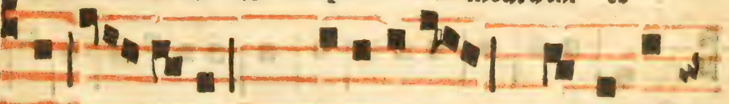
Quarta vi gi li a ve nit ad eos.

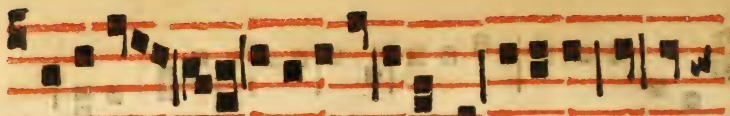
Neuma.

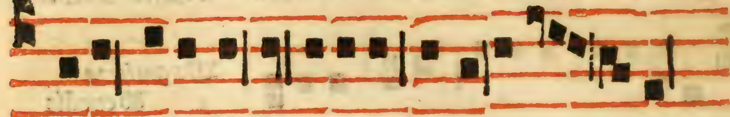
Quartus tonus ſic incipit et ſic mediatur et

ſic fi ni tur. Seculorum amen. Se-

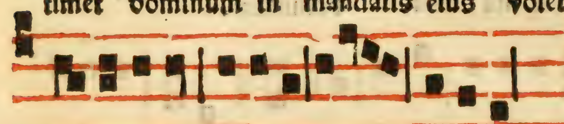

culorum amen. Seculorum amen. Beatus vir qui

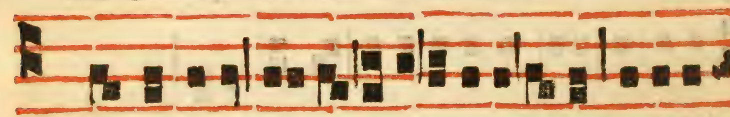

timet dominum in mandatis eius volet nimis.

Intonatio solẽnis ad Magnificat ad Benedictus.

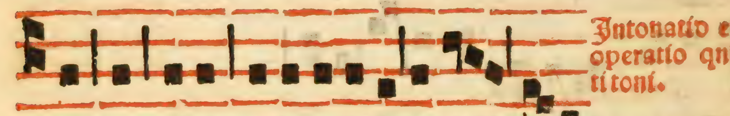

Magnificat anima mea dominũ.

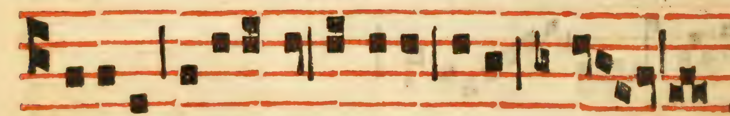

Benedictus dominus deus israel: quia visita-

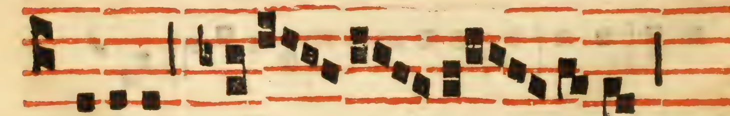
Intonatio et operatio qñti toni.

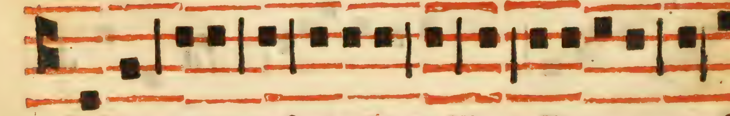
uit et fecit redemptionem plebis sue.

Quinqꝫ pruden tes virgines intraue runt ad

nuptias. Neuma.

Quintus tonus sic incipit et sic medi atur: et sic

finitur Seculorum amen. Seculorum amen. Seculo-

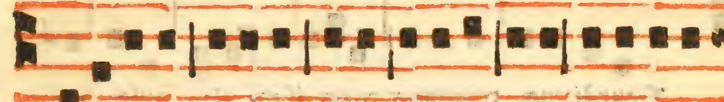

rũ amen. Laudate pueri dominũ: laudate nomẽ domini.

Intonatio solennis ad
Magnificat et ad Benedictus

Magnificat anima m ea dominum.

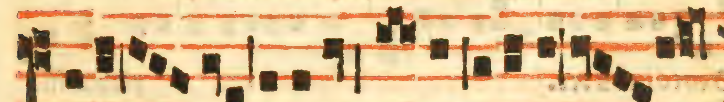

Benedictus dominus deus isra el: quia vi sitauit.

et fecit redemptionem plebis sue.

Operatio ꝛ simplex intonatio sexti toni.

Sexta ho ra cedit su per puteū. Neuma.

Sextus tonus sic incipit et sic medi a tur

et sic finitur Dixit dominus domi no meo:

sede a dextris meis.

Intonatio solennis ad Magnificat & Benedictus.

Magni fi cat: anima mea dominum.

Benedictus dominus deus is ra el: quia vi-

sitauit et fecit redemptionem plebis sue.

Benedictus &c. In vsu romano sic fit intonatio plebis sue

Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis.

Intonatio septimi toni talis est.

Septem sunt spiritus ante thronum dei.

Neuma.

Septimus tonus sic incipit et sic medi a tur et

sic finitur. Seculorum amen. Seculorum amen. Secu

Operatio et simplex intonatio septimi toni

lorum amee. Secnlorum amen.

Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis.

¶ Intonatio solemnis ad Magnificat et ad Benedictus.

Magnificat: anima mea dominum.

Be ne dictus dominus deus isra el: quia visi

tauit et fecit redemptionem plebis sue.

Eiii.

Intonatio simplex octaui toni.

Octo sunt be a ti tu dines.

Neuma

Octauus tonus sic incipit et sic mediatur: et sic

finitur. Seculorum amen. Seculorum amen. Se-

Intonatio simplex psalmorū.

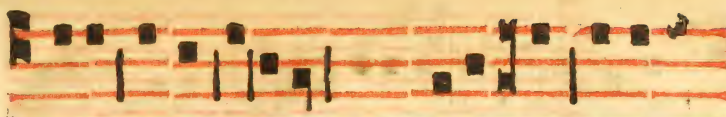
culorum amen. Seculorum amen.

Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis.

Intonatio solēnis ad Magnificat & Nunc dimittis et ad Benedictus.

Magnificat anima mea dominum.

Nunc dimittis seruum tuum domine: secūdum.

verbum tuum in pace. Benedictus domi=

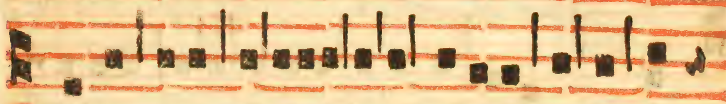

nus deus iſrael: quia viſitauit et fecit re=

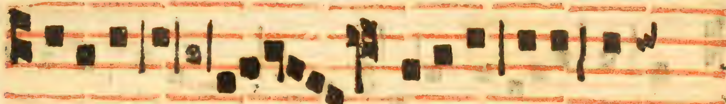

demptionem plebis ſue.

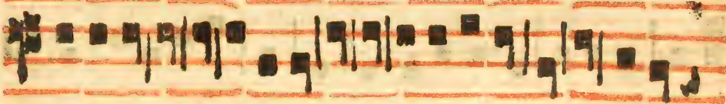
Intonatio ſe= cūdū vſū Romanum: ꝛ aliquarū dyoceſū ſeqtur.

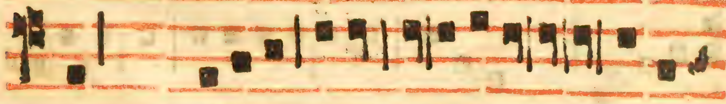
Primus tonus ſic incipit et ſic flectitur: et ſic me=

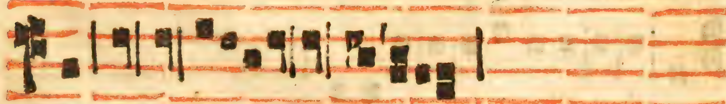
diatur et ſic finitur. Secundus tonus ſic

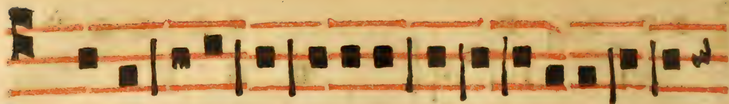
incipit: et ſic flectitur: et ſic mediatur et ſic fini=

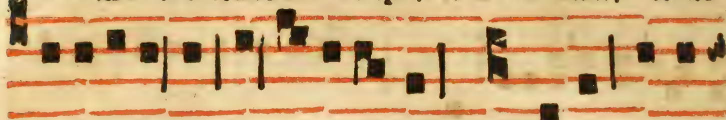
tur. Tertius tonus ſic incipit et ſic flecti=

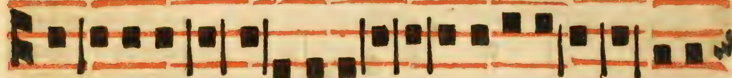
tur: et ſic mediatur/ et ſic finitur.

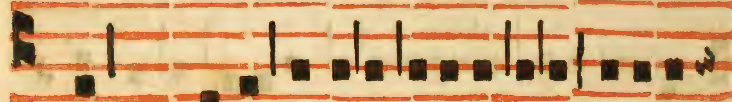
Quartus tonus ſic incipit/ et ſic flectitur/ et ſic

medi atur et ſic fi ni tur. Quintus tonus

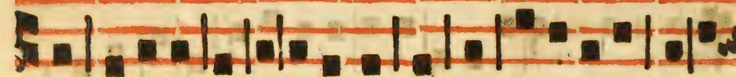
ſic incipit et ſic flectitur/et ſic medi atur/ et ſic fini=

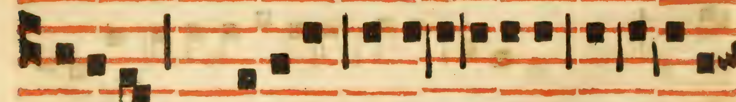
tur. Sextus tonus ſic incipit. et ſicflectitur.

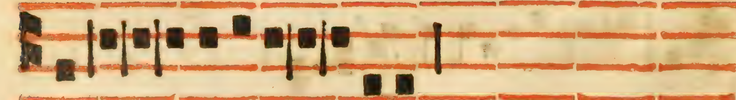
et ſic mediatur/ et ſic finitur. Septimus tonus

ſic incipit et ſic flectitur/ et ſic mediatur: et ſic

finitur. Octauus tonus ſic incipit et ſic flecti=

tur/ et ſic mediatur et ſic finitur.

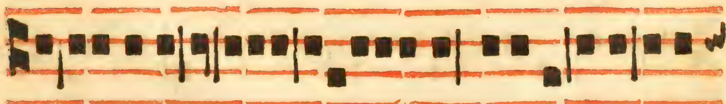
❡ Incipit quintus liber de arte accentuandi.

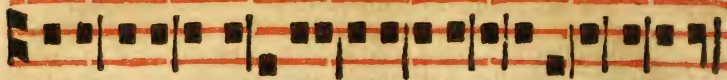
Ccentus medius cuiuslibet clausule euangelii seu epistole/ debet fieri cõmuniter de quattuor/ syllabis in altum ponando: aliquādo duas syllabas breues pro vna longa. sicut/ Cadens in terram et mortuum fuerit. Aliquando fit de quinqꝫ syllabis sicut. Sint lũbi vestri precincti. Aliquādo de tribus syllabis. scꝫ vbi est vocabulum vnius syllabe. sicut Et vbi sum ego. Et quando sũt aliqua vocabula indeclinabilia ita bene fit de quinqꝫ vel de tribꝰ sicut de quattuor. vt Jacob in eternum. Et nunqꝫ ponitur iferius prima syllaba vniꝰ vocabuli latini de duabus syllabis nec penultima vniꝰ de pluribꝰ Sed de dictionibꝰ hebreis sic debet fieri: scilicet/ prima potest fieri inferius/ ⁊ penultima etiam: sicut Jesus autem. Eleazar autem. De quibus fit accentus in fine clausule super penultimam syllabā/ sicut de vocabulo latino vnius syllabe. De hebreis declinabilibus fit medium ⁊ finis/ sicut de latinis. Verum est ꝙ aliquando predictum medium fit de sex syllabis/ sed parum inuẽitur. vt/ Benedicta tu inter mulieres: Et nota ꝙ sũ es est/ me/ te/ se/ nos/ et vos/ debent poni superius. Similiter istud aduerbium semper: debet poni superius. ❡ Item nota ꝙ in accentu medio vna syllaba tantũ ponitur inferius: nisi sint due breues syllabe que tunc ponũtur pro vna longa ad differentiam accentus finalis: vbi ponuntur due syllabe: sicut Sum es est. ⁊c. in accentus finali bene possũt poni: sicut/ Caro mea est pro mundi vita.

❡ Sequitur series accentuandi.

Hic sequitur series accentuandi tam epistolas q̃ euangelia. Et primo sciēdum est ꝙ dicte epistole ⁊ euāgelia similimodo accentuantur accentu moderato vel medio: quia quotienscunqꝫ vocabulum pentha syllabum in dictionibus latinis inuenitur/ requiritur ꝙ illa syllaba que est quinta ab vltima illius medii deprimatur vel aggrauetur. Et post illam aggrauationem restant in eodem gradu quattuor syllabe/ quarum penultima erit necessario lõga/ vt hic patet per exempla.

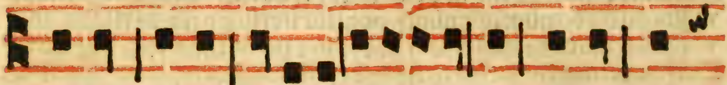

Et radicaui in populo hono rificato. Beatus ille seruus

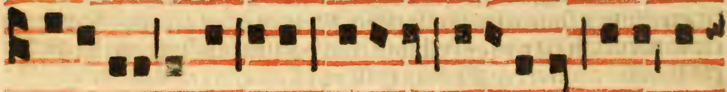

Dico autem vobis amici mei. Omne qđ natũ est ex deo.

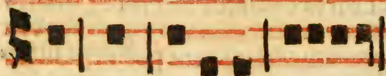
¶ Si autem penultima alicuiꝰ dictiõis latine trium syllabarum. vel plurium que est sexta ab vltima illius medii corripiatur: decet eam aggrauari cum vltima illius dictionis. vt patet in exemplis ad hoc sequentibus.

Homo quidam peregre proficiscens. Sed quicquid pe-

tieritis dabo vobis. Quodcunqꝫ ligaueris super ter-

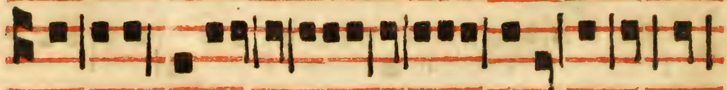

ram. Ne timeas zacharia.

¶ Quandoqꝫ fit accentus trisyllabarum post dictiõem que deprimitur: et est quando dictio monosyllaba est in fine illius accentus: que dictio in fine posita duas syllabas valet: et nõ aliter. Et requiritur ꝙ illa vltima syllaba dictionis precedẽtis monosyllabam sit necessario longa scdm accentum. vt hic patet.

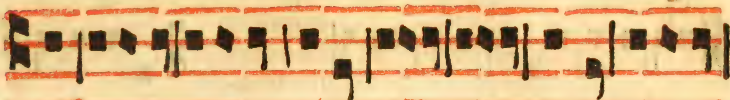

Et sic in syon firmata sũ. Emulor enim vos. Sex dies sũt

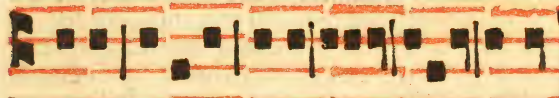
Vos autem videtis me. Omnia que dedisti michi abs te sunt.

¶ Aliquotiens etiam fit accentus moderatꝰ triſyllabarum poſt ſyllabam que deprimitur in nominibus grecis/barbaris/latinis/ et hebraicis: quorũ vltima longa eſt: hoc eſt duas breues valet. Exempla ſequuntur.

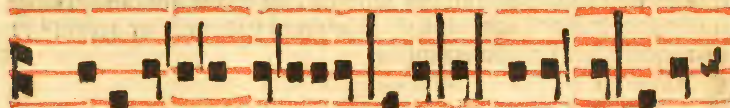
Et benedic populo meo iſrael. Orabat autem moyſes

¶ Et notandum pro alia regula ꝙ quando contigit in lectura ꝙ reperitur nomen grecum/barbarum/ vel hebreum: ſex: vel ſeptem ſyllabarum: tũc ſiue penultime ſyllabe nominum ſeu dictionum latinarum ſint in accentu longe vel breues: conuenit omnia barbara greca: vel hebrea acui. Et iſto modo interdum contingit ꝙ accentus fit de tribus: quattuor: quinqꝫ: ſex: vel ſeptem ſyllabis: vt hic patet.

¶ Exemplum de quattuor ſyllabis.

Semen abrahe ſumus. Opera abrahe facit.

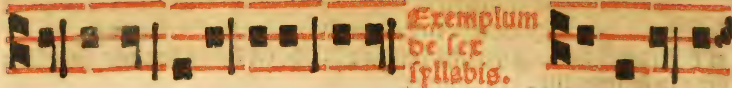
Iſaac ad patrem. Iratus ieſus in templo. Tunc ieſus

reſpondent Iſrael ſanctũ tuum. Cumqꝫ mo-

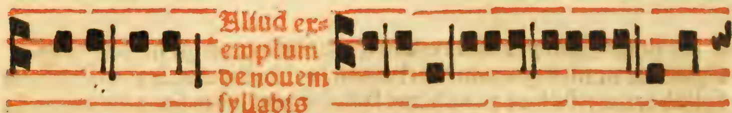
yſes aſcen diſſet. Locutus eſt moyſes ad domi-

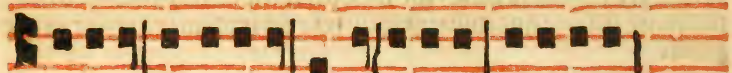
num. Amen dico vobis. Naam ſi

lium ſuum Moyſes autem orabat. Jeſu xp̄e

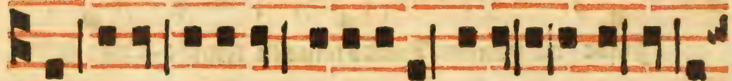

fili dauid. Et fuit exemplū fraticide. Caym

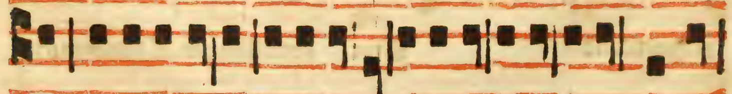

omnibus hominibus. Abel decimas gratuitas.

¶ Aduertendum eſt vtrum penultime ſyllabe dictionum latina-rum ſint longe vel breues: qꝛ ſi ſint longe fit accentus poſt aggra-uationem quinte ſyllabe quattuor ſyllabarum vt predictum eſt: q̄uis alie ſyllabe ante penultimam exiſtentes ſint breues. Si pe-nultima ſit breuis: tūc fiet accentus adminus quinqꝫ ſyllabarum poſt aggrauationem ſexte ſyllabe. Et etiam precauendū eſt ne ali qua dictio latina polliſyllaba acuatur. Et etiam notandum eſt ꝙ poſt aggrauationē acute ſyllabe vltra non progreditur accentꝰ vi delicet: niſi per ſeptem exempla.

Qui parce ſeminat. Diſcumbente eo in domo. In ia-

cob inhabita. A mortuis ex ſemine dauid. Jeſu chriſte

Exemplũ de sexsyllabis

fili dauid. Dormitionem acceperant. Ex ore

tuo te iudi co. Laborantem agricolem. Cum vos.

Exemplũ de septem syllabis.

oderint homines. Si autem mortuum fuerit.

Et eritis odi o omnibus hominibus: Operan-

tium mendacium. Qui sequitur iusticiam. Iam non

De plena distinctione.

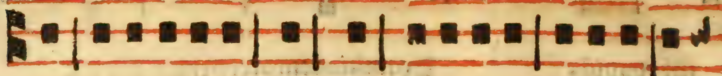
Euangelia accẽtuant accentu graui super penultimam: si penultima sit longa. vt patet in sequentibus exemplis.

estis hospites et aduene.

Pacem meam do vobis. Neq formidet. Omnes.

et dormierunt. Quia lampades nostre extinguuntur.

¶ Et si penultima sit breuis/ fiet accẽtus super ante penultimam: vt patet in sequentibus exemplis.

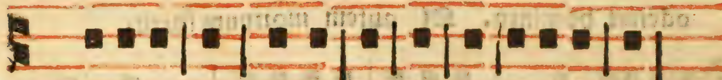

In testimoniũ. Aut quid loquamini. Quoniam sa-

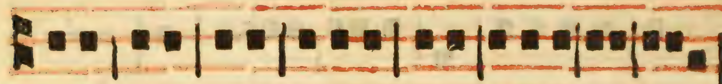
turabimini. Propter filium hominis.

¶ Si extrema dictio fuerit monosyllaba/ debet fieri accentus super eam: et duas valet vt dictum est.

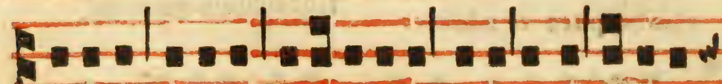
Nescio vos. Maior me est. Qui sequitur me.

¶ Et si fuerit in fine illius accentus dictio greca/ barbara/ vel hebrea fit accentus super vltimam. vt hic patet.

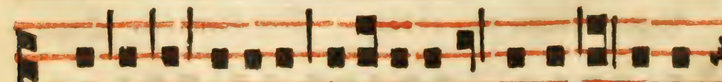

Dixit illis iesus. Genuit iacob. Populo meo israel.

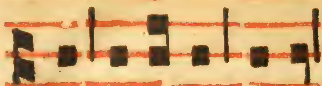
¶ Accentus graui epistolarum debet fieri de tribus syllabis: in nominibus latinis pollisylabam eleuatam: dummodo penultima sit longa: vt hic patet.

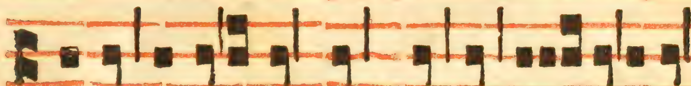
Lectio actuum apostolorum. Coram ipso ministra-

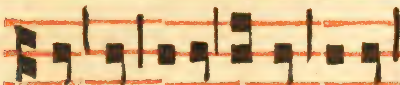
ui. Qui in domino moriuntur. Petrum et iohan-

nem. Potestas mea.
Quando duabus syllabis: quarum vltima sit monosyllaba: que vt dictũ est duas valet

Temps enim prope est. Sed et supportate me.

Que in ea scripta sunt.

Utilissime musicales regule necessarie plani cantus/simplicis cõtra puncti: rerum factaruz: tonorũ vsualium: nec non artis accẽtuandi epistolas et euãgelia: que ante amendose erant: nunc vero correcte. Impresse. Anno salutifere passionis Millesimo quingentesimo vigesimo sexto.

C

AB

One
Lowe
Bo
A
large
volu
deta
Any
the tin
of th
No
the
T
turn
o'c
o
set

